

MOGUĆNOSTI SPORTSKIH IZVANŠKOLSKIH I IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI NA OTOKU MURTERU ZA UČENIKE OSNOVNE ŠKOLE

Šandrić, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:018154>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**MOGUĆNOSTI SPORTSKIH IZVANŠKOLSKIH I
IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI NA OTOKU
MURTERU ZA UČENIKE OSNOVNE ŠKOLE**

IVA ŠANDRIĆ

Split, 2022.

Odsjek za Učiteljski studij
Učiteljski studij
Kineziološka metodika III

**Mogućnosti sportskih izvanškolskih i izvannastavnih aktivnosti na otoku
Murteru za učenike osnovne škole**

Studentica:
Iva Šandrić

Mentorica:
izv. prof. dr. sc. Lidija Vlahović

Split, rujan 2022.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Važnost organiziranog provođenja slobodnoga vremena djece.....	2
2.1. Izvannastavne kineziološke aktivnosti za učenike razredne nastave	3
2.2. Izvanškolske kineziološke aktivnosti i sadržaji za učenike razredne nastave.....	5
3. Mogućnosti kinezioloških izvannastavnih aktivnosti na otoku Murteru za učenike osnovne škole.....	7
3.1. Izvannastavne kineziološke aktivnosti u Osnovnoj školi Murterski škoji	7
3.2. Izvannastavne kineziološke aktivnosti u Osnovnoj školi Vjekoslava Kaleba	11
4. Mogućnosti izvanškolskih kinezioloških aktivnosti na otoku Murteru za učenike osnovne škole	13
4.1. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Betina.....	13
4.2. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Murter	20
4.3. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Jezera	32
4.4. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Tisno	36
5. Ulaganja jedinica lokalne samouprave u sport na području otoka Murtera.....	45
5.1. Ulaganje Općine Murter-Kornati u sport	46
5.2. Sportski objekti i tereni Općine Murter-Kornati	47
5.3. Ulaganje Općine Tisno u sport.....	50
5.4. Sportski objekti i tereni Općine Tisno	50
6. Zaključak.....	54
7. Literatura.....	56
Sažetak	61
Abstract.....	62

1. Uvod

Nastava tjelesne i zdravstvene kulture održava se tri sata tjedno. Znanstveno je dokazano da tri sata nisu dovoljna za ostvarivanje postavljenih ishoda i ciljeva navedenoga predmeta, stoga se ističe važnost bavljenja učenika izvannastavnim kineziološkim aktivnostima koje imaju pozitivan utjecaj na fizički, socijalni, zdravstveni i psihološki razvoj učenika te njihova školska postignuća. Ciljevi izvannastavnih aktivnosti su kvalitetno provođenje slobodnog vremena, povezivanje škole s pozitivnim iskustvima, razvijanje osjećaja pripadnosti zajednici i prihvaćanje od strane ostalih.

Izvanškolske aktivnosti provode se u slobodno vrijeme učenika, a učenici sami odabiru kojom će se izvanškolskom aktivnošću baviti. Izvanškolskim aktivnostima potiče se učenike na razvijanje talenata, sportskoga i natjecateljskoga duha te na razvijanje navike vođenja zdravoga života i bavljenja sportom.

U teorijskom dijelu diplomskoga rada detaljnije će se objasniti pojmovi izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti te njihov pozitivan učinak na učenike. Također, navest će se neke od glavnih zadaća izvannastavnih kinezioloških aktivnosti i osnovna podjela izvannastavnih kinezioloških aktivnosti prema mjestu izvođenja. Bit će riječi i o dobrobiti bavljenja izvanškolskim aktivnostima te onim najprimjerenijim za djecu s teškoćama u razvoju.

U istraživačkom dijelu rada obrađene su izvannastavne i izvanškolske kineziološke aktivnosti na području otoka Murtera. Otok Murter je specifičan zato što ima četiri mjesta u dvije općine, dvije matične škole i dva područna odjela. Veći broj djece ima različite mogućnosti sportskih izvanškolskih i izvannastavnih aktivnosti. Svaka od mogućnosti zasebno je obrađena prema lokaciji, od ideje osnivanja i prošlosti djelovanja, financiranja, članova i njihovih uspjeha do principa izvođenja aktivnosti. Navedena su i ulaganja dviju otočkih općina u sport i sportske objekte.

Osobna motivacija za istraživanje proizašla je iz potrebe da se na jednom mjestu sažmu sve mogućnosti sportskih izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti na otoku Murteru kako bi se pomoglo djeci, roditeljima, učiteljima i ostalima pri upoznavanju i opredjeljenju za neku od navedenih aktivnosti s ciljem promicanja sportskih vrijednosti.

2. Važnost organiziranog provođenja slobodnoga vremena djece

Pojam slobodnog vremena podrazumijeva više različitih elemenata življenja, a to su rad, zabava, odmor i stvaralaštvo čovjeka. Provođenje slobodnoga vremena ovisi o dobi, spolu, zanimanju, zainteresiranosti, mjestu boravka i razvijenosti sredine te uvelike pomaže u oblikovanju vlastite osobnosti. Kvalitetnim i aktivnim provođenjem slobodnoga vremena ostvaruje se kvaliteta življenja. Slobodno vrijeme pogodno je za razvoj pojedinca i društva u kojem je moguće aktivno se odmarati, razvijati i socijalizirati. Glavno pitanje u obrazovnom sustavu jest to kako najbolje moguće organizirati slobodno vrijeme, a da pri tom učenici steknu naviku aktivnog provođenja slobodnog vremena. Tijekom aktivnog provođenja slobodnog vremena djeca bi trebala stjecati nova znanja, razvijati vještine, obogaćivati emocionalni život, socijalizirati se i osamostaljavati se. Budući da su djeca u razvoju, potrebna im je pomoć odraslih pri snalaženju i angažiranju u slobodnom vremenu. Ako je djetetovo slobodno vrijeme organizirano onda ono koristi i djetetu i školi i zajednici. Dijete stječe pozitivna iskustva kroz bavljenje slobodnim aktivnostima, prima potporu za svoj rad i razvoj, uspješnije je u školi, u međusobnim odnosima s vršnjacima te postaje intelektualno, emocionalno i socijalno razvijenije (Pejić Papak i Vidulin, 2016).

U organiziranom slobodnom vremenu djece poput izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti uvijek je poželjno primjenjivati igru, bilo da se radi o elementarnim igrama, ekipnim elementarnim igrama, sportskim igrama ili štafetnim elementarnim igrama, jer igra ima puno pozitivnih učinaka na djecu te njihov razvoj. Preporučuje se i da učenici prolaze poligone s preprekama ili da se odrađuju kondicijski programi u vidu razvoja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti te reguliranja nekih morfoloških obilježja (mišićne mase, estetskog oblikovanja tijela i zdravlja učenika). Sudjelovanjem učenika u različitim izvanškolskim i izvannastavnim aktivnostima smanjuje se rizik od pušenja i konzumiranja alkohola među učenicima nižih razreda osnovne škole (Caput-Jogunica i Barić, 2015) prema (Dabo, 2008). Prema istraživanju Škrlec (2018) utvrđeno je da učenici više sudjeluju u sportskim izvanškolskim aktivnostima nego u sportskim izvannastavnim aktivnostima te da, općenito, učenici koji sudjeluju u sportskim aktivnostima, bilo izvanškolskim ili izvannastavnim, imaju manji indeks tjelesne mase od učenika koji nisu uključeni u sportske aktivnosti. Zaključno, bavljenje sportskim izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima utječe na smanjenje pojave pretilosti kod djece.

2.1. Izvannastavne kineziološke aktivnosti za učenike razredne nastave

Prema Pejić Papak i Vidulin (2016) izvannastavne aktivnosti su dio škole i različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno vrijeme izvan nastave, a vode ih učitelji. Kroz izvannastavne aktivnosti učenici razvijaju svoje stvaralačke sposobnosti i zadovoljavaju rekreativne potrebe te stječu kulturu provođenja slobodnoga vremena. Tako se nastavlja odgojno-obrazovno djelovanje škole i izvan škole. Također, izvannastavnim aktivnostima učenici samostalno uče i izgrađuju vlastitu osobnost, a učitelj tako ima širi obrazovni utjecaj na učenike. Poželjno je da postoji što veći raspon izvannastavnih aktivnosti kako bi svaki zainteresirani učenik, bez obzira na svoje sposobnosti, mogao izabrati aktivnost prema vlastitim željama i interesima. Često se kroz izvannastavne aktivnosti škola i zajednica znaju povezati s drugim školama, raznim stručnjacima i udrugama te se vlastiti rad prezentira na nastupima, natjecanjima, smotrama i dr. Uspješnost svake izvannastavne aktivnosti ovisi o trudu učitelja i učenika, materijalnoj opremljenosti škole, programskim sadržajima i aktivnostima, primjerenosti sadržaja te o potpori i razumijevanju škole, lokalne zajednice i županije i sl. Sadržaji i programi izvannastavnih aktivnosti omogućuju interdisciplinarno upoznavanje sadržaja, utječu na razvoj sustava znanja i vještina te na razvoj djetetove kreativnosti. Damjanović (2020) smatra da izvannastavne aktivnosti imaju za cilj da djeca kvalitetno provode svoje slobodne vrijeme, da školu povezuju s pozitivnim iskustvima te osjete pripadnost zajednici i prihvaćanje. Iako su djeca zainteresirana za razne izvannastavne aktivnosti, prisutan je trend u kojemu se ne pridaje dovoljno pozornosti istima pa tako djeca puno teže postižu dobre rezultate. Kod izvannastavnih aktivnosti postoji problem s nedostatkom organizacijskih, materijalnih, prostornih uvjeta i s nedostatkom stručnih voditelja što utječe na brojnost učenika uključenih u iste. Kako bi organizacija i provedba izvannastavnih aktivnosti bila što bolja, potrebno je učiteljima omogućiti stručno usavršavanje.

Izvannastavne aktivnosti u sklopu tjelesnoga i zdravstvenoga područja bave se razvijanjem svijesti o vlastitom zdravlju, poticanjem pravilnog razvoja kinantropoloških obilježja djece i mladih te osposobljavanjem učenika za samostalno tjelesno vježbanje i održavanje radne sposobnosti. Neke od najvažnijih zadaća izvannastavnih kinezioloških aktivnosti su sljedeće:

1. zadovoljenje veće potrebe za kretanjem i razvijanjem interesa za osobni napredak u izabranoj izvannastavnoj kineziološkoj aktivnosti
2. usvajanje teorijskih i praktičnih kinezioloških znanja o važnosti tjelesnog vježbanja i utjecaju na zdravlje

3. poticanje i osposobljavanje učenika za rad u timu
4. usvajanje radnih navika i stvaranje pozitivnih učinaka provođenja organiziranog slobodnog vremena
5. razvoj sportske kulture i poštene igre kojom se utječe na odgojne i moralne vrijednosti potrebne za svakodnevni život.

Caput-Jogunica i Barić (2015) prema Neljak (2010) izvannastavne kineziološke aktivnosti razlikuju prema mjestu izvođenja te ih dijele na locirane, dislocirane i međupredmetne izvannastavne aktivnosti.

Locirane izvannastavne kineziološke aktivnosti se organiziraju i provode u školi u sklopu **Školskoga sportskoga društva** kroz sportska natjecanja, školske sportske priredbe, mikropauze u razredu i poduke neplivača. **Školska sportska društva** imaju prednost u korištenju sportske infrastrukture škole. Caput-Jogunica i Barić (2015) prema Milanović i sur. (2009) tvrde da ŠSD najčešće organizira nogomet i rukomet, a najrjeđe plivanje, gimnastiku i tenis. Kroz **sportska natjecanja** učenik se može samodokazivati, potvrditi osobna znanja, sposobnosti i vještine te iste usporediti s ostalim učenicima. Prilikom pripreme natjecanja dobro je napraviti plan aktivnosti koji će sadržavati izbor kinezioloških aktivnosti, ciljane skupine učenika (dob, spol, svi), prijedlog mjesta održavanja i zamjenskog mjesta održavanja u slučaju lošeg vremena... Osim standardnih nagrada, diploma, medalja i pehara, nagrade mogu biti i knjige, torbe i dr. **Školske sportske priredbe** predstavljaju izvannastavne aktivnosti u sklopu kojih se mogu organizirati sportska natjecanja ili prikazi različitih motoričkih znanja i vještina koje su učenici uvježbali tijekom školske godine. Navedeno može biti organizirano kao smotra, festival sportskih postignuća, izbor sportaša školskoga sportskoga društva i sl. Što se tiče **poduke neplivača**, škola je zakonski dužna osigurati sve uvjete da učenici drugoga ili trećega razreda nauče plivati. **Mikropauze** u trajanju od tri do pet minuta pomažu učenicima u stjecanju navika tjelesnoga vježbanja. Važno je da učitelji rade mikropauze jer učenici tada i sami uviđaju koliko kratka aktivna pauza može pozitivno utjecati na organizam i raspoloženje. Učitelji tako potiču učenike da sami započnu odrađivati redovite aktivne stanke kada predugo sjede te tako stvore pozitivno radno ozračje u razredu.

Dislocirane izvannastavne kineziološke aktivnosti su pješačenje, planinarenje, koturaljkanje i biciklizam. **Pješačko-planinarske ture**, u kojima učenici razredne nastave moraju prijeći niže uspone, mogu biti poludnevne (najbolje za učenike prvoga razreda), jednodnevne (optimalno za učenike drugoga i trećega razreda) i višednevne (optimalno za učenike trećega i četvrtoga razreda). Također, razlikuje se stacionirana pješačko-planinarska

tura i tzv. transverzalna pješačko-planinarska tura u kojoj se polazi s različitih mjesta te se prespava u školama ili planinarskim domovima koji su u blizini. **Koturaljkanje** spada pod monostrukturno ciklično kretanje koje ima puno pozitivnih učinaka na zdravlje i primjereno je svim uzrastima. **Biciklizam** je popularan jer je također primjeren svim uzrastima, ima pozitivne učinke na zdravlje i ne zagađuje okoliš (Caput-Jogunica i Barić, 2015).

Međupredmetne izvannastavne kineziološke aktivnosti su rezultat zajedničkog rada različitih nastavnika, a pritom se misli na organizaciju i realizaciju školskoga izleta, školske priredbe, zimovanja, ljetovanja, logorovanja i sl. **Školske priredbe** dogovaraju se i predlažu na početku školske godine u okvirnom programu koji sadrži vrijeme i mjesto izvedbe, programske sadržaje, plan aktivnosti, pripreme i sl. **Školski izleti** se najčešće organiziraju dva puta u jednoj školskoj godini, a za svaki izlet škola mora pripremiti detaljan program u kojem će biti navedeni ciljevi, način izvedbe, vremenik, troškovnik, način financiranja i vrednovanja te pismena suglasnost roditelja. **Zimovanje** je višednevni boravak učenika u prirodi tijekom zimskih praznika. Primjereno je za sve niže razrede osnovne škole jer ima pozitivan učinak na zdravlje. **Ljetovanje** je višednevni boravak u prirodi, ali izvan mjesta boravka tijekom ljetnih praznika. Može biti na moru, jezerima, rijekama ili u planinama. **Logorovanje** označava višednevni organizirani boravak u prirodi za vrijeme ljetnih mjeseci, a najčešće se boravi u šatorima, kamp-kućicama, planinarskim domovima i dr. Izvannastavna aktivnost logorovanja najčešće traje od sedam do dvadeset dana, a odvija se u sklopu izviđačkih društava ili saveza koji u školama osnivaju skautske podružnice (Caput-Jogunica i Barić, 2015).

2.2. Izvanškolske kineziološke aktivnosti i sadržaji za učenike razredne nastave

Caput-Jogunica i Barić (2015) prema Cindrić (1992) navode da su izvanškolske aktivnosti različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društvima, klubovima i drugim ustanovama koje nisu u sklopu škole. Sportski trening podrazumijeva tjelovježbu koja je stručno vođena i usmjerena na ostvarenje maksimalnoga potencijala s ciljem postizanja vrhunskih rezultata na natjecanjima. Sportska gimnastika, atletika i plivanje su temeljni sportovi koji su osnova za sve ostale sportove. Prilikom bavljenja izvanškolskim aktivnostima djeca imaju puno veću mogućnost upoznavanja novih prijatelje istih interesa i stjecanja navike tjelesnoga vježbanja i sportskoga načina života. Udruge osnovane za poticanje i promicanje rekreativne i terapijske aktivnosti osoba s invaliditetom organiziraju izvanškolske aktivnosti za učenike s teškoćama u razvoju. Najčešće su to fitness, plivanje, terapijsko, rekreativno i sportsko jahanje, sjedeća odbojka, kuglanje, ronjenje i podvodne aktivnosti.

Sudjelovanje učenika s teškoćama u izvanškolskim aktivnostima utječe na njihovu socijalizaciju.

3. Mogućnosti kinezioloških izvannastavnih aktivnosti na otoku Murteru za učenike osnovne škole

U sljedećim poglavljima bit će popisane i detaljno opisane sve mogućnosti kinezioloških izvannastavnih aktivnosti na otoku Murteru za učenike razredne nastave. Na otoku Murteru postoje dvije osnovne škole, *Osnovna škola Murterski škoji* i *Osnovna škola Vjekoslava Kaleba.*, stoga će se za svaku školu zasebno obraditi kineziološke izvannastavne aktivnosti. Prema OŠ Murterski škoji Murter (2021) izvannastavne aktivnosti proizašle su iz potrebe da se potakne kreativnost i stvaralaštvo kod učenika.

3.1. Izvannastavne kineziološke aktivnosti u Osnovnoj školi Murterski škoji

Osnovna škola Murterski škoji obuhvaća područje dva mjesta, Murtera i Betine. Matična škola nalazi se u Murteru, a područni odjel je u Betini. *Područni odjel Betina* pohađaju samo učenici nižih razreda osnovne škole, razredi su kombinirani te učenici u petom razredu započinju pohađati matičnu školu u Murteru. Razlog navedenomu je taj što Područni odjel u Betini raspolaže samo s dvije učionice. Matičnu školu u Murteru pohađaju učenici svih razreda osnovne škole. Učenicima je od 2009. godine na raspolaganju sportska dvorana površine 1624m² koja se nalazi uz školsku ustanovu te knjižnica koja broji 3919 knjiga. U knjižnici se održava jedna kineziološka izvannastavna aktivnost, a to je *Šahovska grupa* (*Osnovna škola Murterski Škoji, n. d.*).

Slika 1. *Osnovna škola Murterski škoji.*
(Facebook stranica *OŠ Murterski škoji Murter, n. d.*)

Slika 2. *Sportska dvorana Murter.*
(Facebook stranica *Sportska Dvorana Murter*, n. d.)

3.1.1.1. *Etno grupa*

Etno grupu vodi učiteljica razredne nastave Matija Kapov koja je od djetinjstva uključena u rad *Kulturno-umjetničkoga društva Zora* iz Betine. Za sebe kaže da je ljubiteljica tradicije, tradicijskih pjesama i plesova te posljednje dvije godine vrši dužnost predsjednice *KUD-a Zora*. S obzirom na to da učiteljice biraju izvannastavne aktivnosti prema vlastitim afinitetima, učiteljica Kapov odabrala je upravo *Etno grupu* koja se ranije zvala *Folklorna grupa*. Na promjenu naziva izvannastavne aktivnosti odlučila se zbog dodatnih aktivnosti. Naime, učenici su osim učenja plesa, pjesama i starih igara, također, pripremali zimnicu (kiselu papriku, kiselu ciklu, razne džemove...), obrađivali vrt, sadili, sijali povrće poput luka, češnjaka, graška, mrkve, boba i peršina te crtali detalje s narodne nošnje. Ističe kako joj je želja da njezine generacije učenika upoznaju svoju prošlost te da se ne srame odjenuti narodnu nošnju i zapjevati staru pjesmu, već da to rade s ponosom i ljubavlju.

Etno grupa broji desetak učenika razredne nastave, pretežno djevojčice, te se provodi jednom tjedno po jedan školski sat. Održava se uglavnom u učionici gdje učenici uz pomoć učiteljice uče stare igre i plesove ili u školskoj blagovaonici gdje na početku šk. god. pripremaju zimnicu koju prodaju na Danima kruha. Poduka o sisanju i sađenju odvija se u školskom vrtu, najčešće nakon božićnih praznika. *Etno grupa* ima vlastiti ograđeni dio vrta (cca. 12 m²). Stariji uzrasti (treći i četvrti razred) uče plesati plesove poput *Monfrina*¹, *Promenade* i *Kola o'kanate*², dok mlađi uzrasti (prvi i drugi razred) uče plesati dječje plesove otoka Murtera poput *Cigančice* i *Pljeskom, pljeskom*. Učenici prvog razreda uče igrati i razbrajati najjednostavnije

¹ Stari splitski ples. Izvor: Rječnik.com (n. d.) *Značenje MONFRINA*. Dostupno na: <https://www.xn--rjenik-k2a.com/MONFRINA> (zadnji pristup: 12. srpnja 2022.)

² Betinski ples koji se izvodi prilikom porinuća broda u more

stare igre i brojalice poput *Huma, Huma reto*³, *Traj, traj đindirela pašaraj*⁴ te *Pripicola, ragacola*⁵. Također, učenici uče izvoditi i igrokaze na murterskom govoru te igrokaze kojima prikazuju neki lokalni običaj vezan za blagdan Božića. Sve uvježbano i naučeno predstavljaju na božićnoj priredbi ili za Dan škole (OŠ Murterski Škoji Murter, 2021).

3.1.1.2. Šahovska grupa

Šahovsku grupu kao jednu od kinezioloških mogućnosti izvannastavnih aktivnosti vodi Martina Fantov, mag. informacijskih znanosti, smjer knjižničarstvo, koja radi u školi od 2010. g. Pola radnoga vremena radi u *OŠ Murterski škoji*, a pola u *OŠ Vjekoslava Kaleba*, Tisno. Vodstvo *Šahovske grupe* je preuzela od Eda Jurage, bivšega ravnatelja *OŠ Murterski Škoji*, koji je veliki ljubitelj šaha te nije želio da grupa prestane s radom. Knjižničarka Fantov je iskreno kazala kako na početku nije ni znala igrati šah te da *Šahovska grupa* ne ide na natjecanja. Danas *Šahovska grupa* broji osmero do desetero djece trećega i četvrtoga razreda te se održava u knjižnici jednom tjedno po jedan šk. sat. Učenici uče osnove šaha, neke uobičajene poteze, završnicu (šah – mat) i usvajaju pravila lijepog, sportskog ponašanja i uvažavanja protivnika. Osim šaha znaju zaigrati i druge društvene igre. *Šahovsku grupu* u šk. god. 2021./2022. pohađale su i dvije djevojčice što je dosta zanimljivo i pohvalno jer su za šah inače zainteresirani izričito dječaci (Osnovna škola Murterski Škoji, n. d.).

Slika 3. Knjižnica u kojoj se održava *Šahovska grupa*.
(Osnovna škola Murter Škoji, n. d.)

³ Igra

⁴ Igra

⁵ Brojalica

3.1.1.3. *Ritmička grupa*

Ritmičku grupu kao jednu od kinezioloških mogućnosti izvannastavnih aktivnosti za učenike razredne nastave u *OŠ Murterski Škoji* vodi Živana Stegić Ivas, učiteljica razredne nastave. U školi radi 37 godina te je otprilike prvu polovinu radnoga staža vodila likovnu grupu i literarno-dramsku grupu. Nakon saznanja da se djeca sve manje kreću, a sve više sjede ispred ekrana, okrenula se sportskoj i ritmičkoj grupi. Osam godina je vodila *Sportsku grupu* na koju se zapravo i nastavlja *Ritmička grupa*. Učiteljica Živana naglašava kako djeci nedostaje tjelesnih aktivnosti u današnjem načinu života, a spoj glazbe i pokreta smatra najboljom rekreacijom. Uz to, da bi neka koreografija bila dobro uvježbana, traži se međusobno uvažavanje i usklađivanje plesača. Osim toga, za navedenu izvannastavnu aktivnost odlučila se i jer je velika ljubiteljica plesa te smatra da školske priredbe valja osvježiti plesom koji gotovo uvijek i ostale sudionike potiče na kretanje u ritmu.

Ritmička grupa je započela s radom prije šest godina. Prve polaznice ove grupe, njih dvanaest, sada su već učenice šestoga razreda. Aktivno su sudjelovale u *Ritmičkoj grupi* do petoga razreda, a početkom školske godine 2021./2022. uključile su se projektom *Erasmus*. Cilj *Ritmičke grupe* je poticanje kreativnosti učenika, briga za zdravlje, rast i razvoj, koordinacija pokreta te poboljšanje kvalitete života. Učenici usvajaju elemente raznih vrsta plesova kojima se utječe na lijepo i pravilno držanje tijela, skladnost pokreta i točnost izvođenja zadanoga. Učenici i samostalno osmišljavaju nove pokrete. U 2021./2022. šk. g. u *Ritmičku grupu* bilo je uključeno devet učenica drugoga razreda. *Ritmička grupa* održava se jedanput tjedno po jedan školski sat. Najintenzivniji je rad uoči razrednih i školskih priredbi i svečanosti (Dan škole, bake/maškare, Božić, priredbe za početak školske godine i sl.) na kojima sve naučeno prezentiraju roditeljima, ostalim učenicima, zaposlenicima škole te široj društvenoj zajednici (OŠ Murterski škoji Murter, 2021).

3.1.1.4. *Školski športski klub (ŠŠK)*

Školski športski klub (ŠŠK) vodi Dinko Lucić, učitelj tjelesne i zdravstvene kulture u *OŠ Murterski škoji*. U okviru *Kluba* učenici od petoga do osmoga razreda igraju nogomet, rukomet, košarku, odbojku, stolni tenis i šah. Aktivnost *Školskoga športskoga kluba* provodi se po jedan sat tjedno u sportskoj dvorani OŠ Murterski škoji ili u *ŠRC Murterski škoji*, ovisno o vremenskim prilikama. U radu sudjeluje najčešće 20-ak učenika. Cilj ove aktivnosti je potaknuti učenike na druženje, suradnju i razvijanje poštene igre, a kroz natjecanja se kod učenika razvija sportski duh, ljubav prema sportu i motivacija za ostvarivanje uspjeha. Učenici uče tehnike sportova i pravila sportskih natjecanja (OŠ Murterski škoji Murter, 2021)

3.2. Izvannastavne kineziološke aktivnosti u Osnovnoj školi Vjekoslava Kaleba

Osnovnu školu Vjekoslava Kaleba pohađaju učenici iz Tisnoga i okolnih naselja, Jezera, Dubrave kod Tisna, Dazline i Ivinja. Matična škola nalazi se u Tisnom, a u Jezerima je Područni odjel. Područni odjel Jezera pohađaju samo učenici nižih razreda osnovne škole koji u petom razredu započinju pohađati matičnu školu u Tisnom. Učenicima iz Jezera, Dubrave kod Tisna, Dazline i Ivinja osiguran je prijevoz učeničkim autobusom. Učenicima je na raspolaganju sportska dvorana u Tisnom i travnato malonogometno igralište pokraj dvorane (Osnovna škola Vjekoslava Kaleba, n. d.).

Slika 4. OŠ Vjekoslava Kaleba Tisno.
(Osnovna škola Vjekoslava Kaleba, 2011)

Slika 5. Sportska dvorana OŠ Murterski škoji.
(Facebook stranica Sportska dvorana Tisno, n. d.)

Slika 6. Travnato malonogometno igralište pokraj sportske dvorane OŠ Vjekoslava Kaleba. (Rudinapress, 2016)

3.2.1.1. *Ritmika*

Ritmiku u OŠ Vjekoslava Kaleba vodi Mirna Markanović, učiteljica razredne nastave. Cilj *Ritmike* kao izvannastavne aktivnosti je razvijati koordinaciju, sposobnost kretanja u ritmu, muzikalnost, suradničko učenje, samopouzdanje te radovanje zajedničkim druženjima i radu. *Ritmika* se održava jedanput tjedno po jedan šk. sat, a grupa broji 10-ak učenika. Na navedenoj izvannastavnoj aktivnosti učenici vježbaju ritmičko kretanje te igraju igre reprodukcije ritmičkih i melodijskih fraza (OŠ Vjekoslava Kaleba Tisno, 2021).

3.2.1.2. *Školski športski klub (ŠŠK)*

Školski športski klub (ŠŠK) kao jednu od mogućnosti izvannastavnih kinezioloških aktivnosti za učenike OŠ Vjekoslava Kaleba vodi učitelj tjelesne i zdravstvene kulture Dinko Lucić koji istu aktivnost vodi i u OŠ Murterski škoji. Navedena izvannastavna aktivnost se održava u sportskoj dvorani OŠ Vjekoslava Kaleba u Tisnom⁶.

⁶ Vidi poglavlje 3.1.4.

4. Mogućnosti izvanškolskih kinezioloških aktivnosti na otoku Murteru za učenike osnovne škole

U sljedećim poglavljima bit će popisane i detaljno opisane sve mogućnosti kinezioloških izvanškolskih aktivnosti na otoku Murteru u kojima učenici osnovne škole mogu sudjelovati. Izvanškolske kineziološke aktivnosti raspoređene su prema mjestu održavanja budući da su na otoku Murteru (18,5 km²) četiri mjesta - Betina, Murter, Jezera i Tisno. Otok Murter je udaljen od kopna otprilike petnaest metara, a isto toliko je dug i most u Tisnom. Izvanškolskim aktivnostima učenici se bave u svoje slobodno vrijeme te se za njih opredjeljuju prema vlastitim interesima i željama. Cilj izvanškolskih aktivnosti je kvalitetno i organizirano provođenje slobodnog vremena, socijalizacija, poticanje i razvijanje raznih sposobnosti, podržavanje zdravog životnog stila i međusobnog ophođenja djece (OŠ Murterski Škoji Murter, 2021).

Slika 7. Četiri mjesta na otoku Murteru.
(Šibenik-Croatia.info, n. d.)

4.1. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Betina

Betina ima dugu sportsku tradiciju, a dokaz toj tvrdnji je dugogodišnji rad klubova koji će biti opisani u sljedećim poglavljima. Istaknut ćemo samo *Jedriličarski klub Žal*, jedan od najstarijih sportskih klubova u Šibensko-kninskoj županiji te *Vaterpolski klub Brodograditelj* koji je zauvijek obilježio Betinu. Prema Fržop i Čorkalo (2018) Betina se nalazi na sjeveroistočnoj strani otoka Murtera te se s vremenom spaja s Murterom tako da se danas ne vidi granica između dva mjesta, ali spada pod Općinu Tisno. Betinu danas rado posjećuju mnogobrojni turisti koji su očarani starom mediteranskom jezgrom, popločanim uličicama, molovima i starim škerovima. Betina je prepoznatljiva po crkvi sv. Frane Asiškoga, posebno po baroknom zvoniku, jednom od najljepših zvonika u Dalmaciji. Jedan od zaštitnih znakova

Betine je i drvena brodogradnja, a umijeće gradnje betinske gajete zaštićeno je kao nematerijalno kulturno dobro.

4.1.1.1. *Jedriličarski klub Žal (JK Žal)*

Jedriličarski klub Žal osnovan je 1950. g. kao *Narodna tehnika pomorsko-brodarsko društvo Žal Betina* i bavi se odgojem mladih, usmjeravanjem u jedrenje te za cilj ima promicanje i razvitak jedriličarskoga sporta (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n. d.). Prema Fržop i Čorkalo (2018) među najstarijim je sportskim klubovima u Šibensko-kninskoj županiji te najstarija sportska organizirana ustanova otoka Murtera. Ideja za osnivanjem *JK Žal* može se nasloniti na betinsku gajetu i drvenu brodogradnju, na plovidbu otočana do posjeda na Modravama i Kornatima i do posjeda na obližnjim murterskim otocima, na ribarenje te početak održavanja *Latinskoga idra*. Ocem betinskoga jedriličarstva smatra se Branimir (Brane) Uroda koji je *Klubu* poklonio halu (Jadrešić, n. d.). U dva betinska škvera gradila su se plovila za rekreaciju i sportske manifestacije, a nacрте su kalafati dobivali od *Jedriličarskog saveza Hrvatske*. Sedamdesetih godina dolazi plastika te se kupuju optimisti, kadeti i laseri.

Trener Denis Magazin bavi se jedrenjem jako dugo, od svoje osme godine. Najprije volonterski uz stalno zaposlenje u privatnoj tvrtki, a nakon 20-ak godina i profesionalno s punim radnim vremenom. Uz trenerski posao bio je i sudac regata te predsjednik *Kluba* osam godina. Polaznici su uglavnom djeca osnovnoškolskoga uzrasta, a u nešto manjem broju i djeca srednjoškolskoga uzrasta. Trenutačno *Klub* broji 40-ak polaznika. Osim domaće djece, često su polaznici i djeca koja ljetuju na otoku Murteru. Trener Magazin ističe kako bavljenje jedrenjem u zimskim mjesecima od roditelja zahtijeva veliko financijsko ulaganje (500-tinjak eura) za suha odijela, čizme i opremu pa upravo iz toga razloga tijekom ljetnih mjeseci bude više polaznika, a tijekom zimskih mjeseci bude ih manje. Treninzi se održavaju tri puta tjedno za svaku grupu (dvije grupe) te vremenski traju dva do tri sata. Pokušava se što više izaći na more kada su za to pogodni vremenski uvjeti. Ako nisu dobri vremenski uvjeti za izlazak na more, onda se održavaju kondicijski treninzi u prostorijama *JK Žal* ili u prirodi koje predvodi pomoćni trener univ. bacc. cin. Šime Jušić (Općina Tisno, 2022). Također, polaznici usvajaju i teorijska znanja o jedrenju te provode strategijske i tehničke treninge koji su polaznicima manje privlačni. Osnovna teorijska znanja koja polaznici usvajaju su znanja o čvorovima i dijelovima broda.

Inače, jedrenje je skup sport, potrebno je stalno ulaganje u jedra, brodove i opremu, a *Klub* ulaže u okviru svojih mogućnosti. Kao najznačajniji trošak *Kluba* navodi se gorivo za gumenjak. *Klub* je najvećim dijelom financiran iz proračuna općine Tisno, sponzora te

članarina u iznosu od 250 kn/mjesečno. Općina Tisno 2018. investirala je u prostor *Kluba* koji je sada reprezentativan za okupljanja, učenje i treninge. Dotjerani su pročelje, okoliš i unutrašnjost (sanitarni čvorovi, svlačionice, ured, kuhinja, učionica, prostor za druženje, spavaonica i teretana).

Slika 8. Prostor *Jedriličarskoga kluba Žal Betina*.
(Rudinapress, 2018)

Isto tako, organiziraju se kampovi u trajanju od sedam dana za prvu klasu na kojima se odrađuju treninzi – pripreme. Hrvatska jedriličarska reprezentacija, u 2022. godini, u sklopu priprema za Europsko prvenstvo trenira u *JK Žal-u* (Općina Tisno, 2022). Fržop i Čorkalo (2018) navode da *Klub* svake godine organizira dječju tradicionalnu regatu u klasi *Laser* i *Optimist* na kojoj se natječu klubovi iz čitave Hrvatske. Kao vrhunski sportaši koji su se izdigli iz *JK Žal* izdvajaju se braća Fržop koja su nastupala za Hrvatsku reprezentaciju. No, trenutačno nema nekih većih uspjeha iako se stalno sudjeluje u natjecanjima i regatama po Jadranu. Duje Fržop je bio prvak Hrvatske u više navrata do dvanaest godina, a kasnije u ukupnom plasmanu dva puta te je sudjelovao na tri Svjetska prvenstva u jedrenju.

4.1.1.2. *Vaterpolski klub Brodograditelj (VK Brodograditelj)*

U poslijeratnim godinama velik broj otočana, a primarno betinska mladost, svoje slobodno vrijeme najviše provodi u sportovima na moru. Grupa betinskih sveučilištaraca iz Zagreba je svoje ljetne praznike usmjerila na plivanje i vaterpolo te se tako 1953. g. osniva *Plivački klub Betina* s više od 120 stalnih aktivnih sportaša-amatera. Početak rada današnjega *VK Brodograditelj* je zapravo nastavak slične društvene i sportske aktivnosti prijeratne betinske omladine. Budući da ravnoga „terena“ za neki drugi sport nije bilo, počeo se igrati vaterpolo jer je zapravo more bilo jedini ravan „teren“. Na početku rada nisu imali prave vratnice, trenera i pravila, a krajem ljeta 1952. već imaju obje vratnice i vjernu mladu publiku koja se kao ni momčad nije mnogo razumjela u pravila vaterpola. Dok je Betina još bila daleko od asfalta, električnog dalekovoda i drugih obilježja suvremenosti, mladi su našli način da pokažu kako se i tamo gdje gotovo ničega nema voljom može mnogo učiniti.

Cilj *Kluba* je njegovanje i organizirano razvijanje vaterpola i plivačke obuke, odgojno djelovanje u stvaranju pozitivnih osobina, humanizacija međuljudskih odnosa, poticanje stvaralačkih sposobnosti i ostvarenje sportskih dostignuća. Sve prethodno navedeno se ostvaruje kroz treninge, sudjelovanje na vaterpolskim natjecanjima, kroz suradnju s drugim vaterpolskim klubovima i sl. (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n. d.). Znak *Kluba* je oblika brodske sohe, plave pozadine sa žutom vaterpolskom loptom i crvenim kvadratićem na dnu sohe (Skupština Vaterpolskog kluba Brodograditelj Betina, 2015).

Slika 9. Znak *Vaterpolskoga kluba Brodograditelj Betina*.
(Jadrešić, n. d.)

Unutar *Kluba* djeluju plivačka i vaterpolska škola. Treninzi vaterpola i plivanja održavaju se u maloj betinskoj lučici u centru Betine, a vaterpolske utakmice pod svjetlima reflektora privlačan su dio turističke ponude. Svake godine 1. srpnja počinje okupljanje djece na plivalištu te započinju trenažni procesi svaki dan (osim nedjelje) po 60 minuta u dva termina, jutarnjem i popodnevnom. Vaterpoliste i plivače treniraju Vilim Potočnjak i Roko Bašić. Treninzi se održavaju do rujna, odnosno do kraja ljetnih praznika, a djeca su podijeljena u dvije osnovne grupe (stariji i mlađi). Djeca kroz treninge plivanja najprije uče kako se pravilno ponašati na plivalištu, kako savladati zadatke u moru, uče o savladavanju i usvajanju motoričkih znanja (vježbe disanja, vježbe plutanja i plovnosti, skokovi na glavu, na noge te igre u vodi). Također, usvajaju i savladavaju elemente kraula i leđne tehnike, uključujući i metodiku starta i okreta. Zatim usvajaju nova metodička znanja za potrebe savladavanja prsnog plivanja i delfin tehnike uključujući start i okret. Održavaju se i natjecanja s ciljem kontrole savladanosti motoričkih znanja i razvijanja natjecateljskoga duha. Od opreme i rekvizita koriste se daske za plivanje, gume za vodeni trening, peraje, lopte i sl.

Slika 10. Vaterspolsko igralište *Vaterspolskoga kluba Brodograditelj Betina*.
(Facebook stranica *VK Brodograditelj Betina*, n. d.)

Na treninzima vaterpola djeca vježbaju tehnike vladanja loptom na vodi, plivaju, uče pravila igre i sl. *Klub* se financira od donacija Općine Tisno, samostalno od sponzora te od članarina koje iznose 200 kn za srpanj i kolovoz za plivačku školu dok polaznici vaterpolo škole ne plaćaju članarinu. Da se vodi sustavna briga i o najmlađem uzrastu dokazuju diplome škole plivanja i vaterpola koje se dodjeljuju polazniku/ici za pohađanje i uspješno savladavanje programa škole i stjecanja znanja o temeljnim elementima plivačkog i vaterspolskog sporta (Jadrešić, n.d.).

Od vrhunskih sportaša koji potječu iz *VK Brodograditelj* ističe se Tomislav (Tomica) Paškvalin koji je 66 puta nastupio za Hrvatsku vaterspolsku reprezentaciju i 285 puta za reprezentaciju bivše SFRJ te je nositelj dviju zlatnih olimpijskih medalja u vaterpolu (Los Angeles 1984. g. i Seoula 1988. g). Također, svjetski je prvak iz Madrida (1986.), europski doprvak (1985. g. i 1987. g.) i pobjednik Mediteranskih igara (1983. g.). 2014. g. imenovan je pomoćnikom Ministra znanosti, obrazovanja i sporta RH zadužen za Upravu za sport (Društvo sportaša veterana, n. d.).

4.1.1.3. *Biciklistički klub Baštun (BK Baštun)*

Biciklistički klub Baštun osnovala je 2020. g. nekolicina biciklista amatera s otoka Murtera. Klub je osnovan u svrhu promoviranja biciklizma, upoznavanja ostalih biciklista s ljepotama otoka, promoviranja otoka na raznim utrkama po Hrvatskoj i dr. Osnivači kluba već neko vrijeme individualno sudjeluju na raznim biciklističkim utrkama. Na ideju osnivanja kluba došli su zbog potrebe da se učini nešto više, a to je moguće postići jedino djelovanjem kluba. Jedan od bitnijih razloga bio je dobivanje mogućnosti sudjelovanja i prijavljivanja na općinske potpore te utjecaj na Općinu Tisno i Općinu Murter-Kornati s ciljem poboljšanja lokalne infrastrukture i sigurnosti u prometu. Naime, veliki dio djece i odraslih svakodnevno

se koristi biciklom kao prijevoznim sredstvom. *Klub* ima svoj grb na kojemu je prikazana polovina biciklističkog kotača koji u sredini ima dio šahovnice, iznad kotača je natpis *BK Baštun*, a ispod kotača je silueta biciklista ispod kojega je prikazana vizura Betine na kojoj se posebno ističe zvonik crkve Sv. Frane (Skupština Kluba *BICIKLISTIČKOG KLUBA BAŠTUN BETINA*, 2020).

Slika 11. Grb *Biciklističkoga kluba Baštun Betina*.
(Skupština Kluba *BICIKLISTIČKOG KLUBA BAŠTUN BETINA*, 2020)

Klub je, u suradnji s Općinom Murter-Kornati, sudjelovao u dvije faze uređenja biciklističke staze na brdu *Raduč* te uređenju okoliša. Danas se biciklom može obići čitav otok, ali u tu se avanturu zasada upuštaju samo iskusni biciklisti. *Klub* je 2022. g. bio uspješan domaćin XC⁷ zimske lige Dalmacije. Održano je jedanaest kola pa je tako Betina prikazana ne samo kao ljetna turistička destinacija, već mjesto u kojem se može uživati i ostatak godine. Sudionici i posjetitelji su ovom prilikom otkrili prekrasne biciklističke staze otoka Murtera. S obzirom na to da je *Klub* novoosnovan, dogodilo se to da su biciklisti tjednima prije utrke boravili na otoku te istraživali ture i rute. Članovi kluba zajednički odlaze na razne utrke po cijeloj Dalmaciji i šire. Na jesen je u planu projekt *Sigurna škola vožnje* čiji je cilj educirati djecu o sigurnoj vožnji prometnicama, pravilima ponašanja u prometu i prometnim znakovima, uporabi sigurnih putova za odlazak u školu, savladavanju poligona, uporabi signalizacijskih prsluka, kacige, itd. Također, u planu je nabava i izrada dresova za utrke i uključivanje kineziologa u rad s djecom. Za potrebe sastanaka, planiranja i okupljanja, *Klub* koristi *Prezentacijski centar u Betini*, a za okupljanje pri odlasku na ture vožnje članovi se međusobno dogovaraju o lokaciji okupljanja. Sve aktivnosti se uglavnom provode vikendom jer je većina članova *Kluba* zaposlena. *Klub* je financiran članarinama, donacijama te potporama Općine Tisno. Godišnja članarina za odrasle iznosi 200 kuna, a za djecu do četrnaest godina starosti 100 kuna.

Trenutno članovi *Kluba* izdvajaju svoje slobodno vrijeme kako bi djecu vodili na utrke, a iskusnija djeca voze ture s odraslim članovima u svrhu treninga prije utrka. Na treningu se

⁷ Cross country

priprema biciklistička oprema (ukoliko se ide na duže biciklističke ture), provjeravaju se gume, zamjenski dijelovi, osnovni alat koji će se ponijeti, spremnici za vodu te energetske pločice ili voće. Potom se dogovara tura vožnje i priprema GPS. Treninzi traju sat do dva sata ako se vozi samo po otoku (20 do 35 km), a sve se može pratiti preko aplikacije *Strava* u kojoj su svi biciklisti međusobno povezani. *Klub* još nema natjecatelja koji ostvaruje vrhunske rezultate, stoga je zasad glavni cilj prepoznatljivost i sudjelovanje na svim događanjima, s nadom da će jednoga dana iz *Kluba* iznjedriti vrhunski sportaš.

4.1.1.4. *Kulturno-umjetničko društvo Zora Betina (KUD Zora Betina)*

Kulturni život Betinjana 1950-ih godina bio je raznovrstan (dramska sekcija, pjevačka sekcija, glazbena sekcija s limenom glazbom te nekoliko sportskih sekcija). Kako bi se sve navedene sekcije unaprijedile, 1957. g. inicijativni odbor u mjesnoj čitaonici predložio je osnivanje društva koje bi okupilo sve sekcije pod jednim imenom i radilo na unaprjeđenju kulturno-umjetničkoga života Betine. Društvo je imenovano *Zora* jer označava početak novoga kulturno-umjetničkoga društva. Tadašnja mjesečna članarina iznosila je deset dinara. Tada u mjestu nije bilo električne energije, a trebalo je nabaviti gorivo za osvijetliti prostoriju u kojoj su se odvijale probe pa su često i od mjesnog svjetioničara dobivali petrolej. Do 1966. g. *KUD* je nastupao samo u mjestu i to izričito s lokalnim pjesmama i kolom, nije bilo stručne osobe, učitelja plesa. *KUD Zora* predstavljao je Hrvatsku u Italiji, Mađarskoj, Češkoj, Austriji, San Marinu i Makedoniji te mnogim drugim državama. Istodobno su organizirane brojne radionice i događaji u sklopu tjedna folkloru te sudjelovanja na svim važnim događajima otoka Murtera.

U tjednu folkloru održava se *Dječja večer*, *Večer poezije* (stare pjesme i napjevi), *Večer tradicijskih jela i betinskih slakarija* te *Večer starih zanata i ručnih radova* (pređenje vune, sušenje ribe, crtanje rebra za izgradnju broda...). *KUD Zora* karakterizira izvođenje kola bez glazbene pratnje te unisono pjevanje. Od iznimne važnosti je tiskanje *Betinske pismarice* s nosačem zvuka u kojoj je jedan mali dio lokalnih napjeva. 2015. g. Općina Tisno dodjeljuje priznanje *KUD-u Zora* iz Betine za očuvanje najstarijih plesova i napjeva betinskog kraja, a 2016. g. *Zori* je dodijeljena plaketa Šibensko-kninske županije zbog doprinosa u očuvanju i njegovanju narodnog blaga, pjesama, napjeva, rugalica te promicanju pučke i kulturne baštine kroz folklor diljem domovine i šire. Također, *KUD Zora* je dobitnik nagrade za očuvanje izvornog folkloru na *Međunarodnom festivalu folkloru u Riminiju* u Italiji 2019. godine. Važno je naglasiti da pjesma *Kanata* i ples *Kolo od Kanate*, koji se izvode na porinuću novoizgrađenoga broda i drugim svečanostima, nose oznaku Hrvatski otočni proizvod od 2019. g.

Članovi *KUD-a Zora* djecu usmjeravaju prema izgradnji pozitivnih stavova prema nasljeđu i to kroz učenje dječjih, tradicijskih pjesama, igara, brojalica i plesa (vidi poglavlje 4.1.1.). To su najčešće djeca vrtićke dobi i osnovnoškolci. U tjednu folkloru, koji se tradicionalno održava u Betini, uvijek je jedna večer posvećena djeci kako bi i ona imala priliku sudjelovati u očuvanju folklorne baštine, a gostuju i dječje grupe drugih KUD-ova. Osim navedenoga, najmlađi članovi *KUD-a Zora* često odlaze u posjet štićenicima *Doma za starije* u Tisnom te izvode kratki program kojim obrađuju štićenike (Fržop i Čorkalo, 2018).

Slika 12. Dječja folklorna večer 2021.
(Facebook stranica *KUD Zora, Betina*)

4.2. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Murter

Mjesto Murter obuhvaća sjeverozapadnu stranu otoka te spada pod Općinu Murter-Kornati. Murter je poznat po raširenom arhipelagu, *Nacionalnom parku Kornati* te turizmu koji je razvijen zbog pješčanih plaža (Općina Murter-Kornati, n.d.). Prema Turističkoj zajednici Općine Murter-Kornati (n. d.), od velike važnosti za Murter je *Latinsko idro*, istaknuta regata tradicionalnih brodova koja se održava početkom jeseni. Budući da je najveće mjesto otoka Murtera, logično je da ima i najveći broj mogućnosti izvanškolskih kinezioloških aktivnosti kojima bi se djeca osnovnoškolskoga uzrasta mogla baviti.

4.2.1.1. Malonogometni klub Murter (MNK Murter)

Malonogometni klub Murter, kao jedna od mogućnosti izvanškolskih kinezioloških aktivnosti na otoku Murteru za učenike osnovne škole, osnovan je 1958. godine. Osnutak *Kluba* vezuje se uz najstariji futsal turnir održan u Murteru, ujedno i prvi malonogometni turnir u Hrvatskoj. Igralo se u centru Murtera, na zemljanom terenu. Linije su bile označene konopcima i štapovima, a branke kamenjem. Turnir je osnovao Ante Markov Tilija s prijateljima iz Zagreba i Beograda. Oni su 1957. godine došli na ideju da se, nakon puno odigranih prijateljskih utakmica između Murterina i gostiju koji ljetuju u Murteru, organizira

prvi malonogometni turnir na Balkanu. Prvi pehar stigao je iz Beograda od *Partizana*. 1969. g. murterski mali nogomet dobio je i drugu momčad nazvanu *Kornatar Murter*, a 1970. g. osnovana je lokalna malonogometna liga koja djeluje i danas (Jušić, 2021).

Cilj *Kluba* je promicanje i razvitak malonogometnoga sporta u Šibensko-kninskoj županiji. Navedeni cilj ostvaruje se sljedećim djelatnostima: poticanje i promicanje maloga nogometa i sporta općenito, organiziranje i provođenje trenažnih procesa članova u malonogometnom sportu, sudjelovanje u natjecanjima svih razina u državi i izvan države u malonogometnom sportu, suradnja s drugim malonogometnim klubovima i sl. (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n. d.). Između ostaloga, *Klub* se bavi razvijanjem sportske svijesti i stručnosti članova te organizira turnire i utakmice 1. HMNL u kategoriji juniora i kadeta.

Trenutačno se članovi *Kluba* dijele na sljedeće uzrasne kategorije: limači (početnici), pioniri, mlađi kadeti, kadeti, juniori i seniori A momčadi (2. HMNL Jug), seniori B momčadi (županijska liga) i veterani, a sveukupno je 114 članova. Trener djece osnovnoškolske uzrasti i voditelj akademije omladinskog pogona je Dominik Malenica koji je završio *Stručni preddiplomski studij kineziologije – smjer kondicijski trener*. Ima položenu UEFA C licencu za nogometnog trenera, polaznik je UEFA B nogometne akademije HNS-a, a ima položen i tečaj NKT LEVEL 1 manualne terapije. Dvije godine radio je u NK-u *Vodice* kao trener juniora i pomoćni trener seniora, a u MNK-u *Murter* radi već tri godine.

Treninzi se odvijaju tri puta tjedno, za svaku od grupa po jedan sat, u sportskoj dvorani OŠ Murterski škoji gdje *Klub* ima vlastitu prostoriju koja sadrži opremu za igru (domaće i gostujuće dresove za sve uzrasne kategorije i markire) te trenažnu opremu (lopte, skalice, čunjeve, prepone). Kod uzrasne kategorije šest i mlađih trening izgleda tako da se najprije radi na stvaranju navike tjelesne vježbe te se igraju razne igrice, prolaze se poligoni, a kroz natjecanja djeca uče osnovne oblike kretanja i osnovne elemente brojnih sportova. U uzrasnoj kategoriji sedam i devet provodi se faza privikavanja, odnosno, uspostavljaju se radne navike i odnos prema treniranju, dolazi do razvoja i održavanja radne discipline, urednosti, usvaja se sportsko ponašanje, uče se osnovni zadatci nogometne igre (postizanje i obrana gola), najvažniji elementi tehnike (driblinzi, dodavanja, udarci) te zakoni taktičkoga ponašanja. Potiče se uživanje u nogometnoj igri, usvaja se izražavanje grupnoga ponašanja (pomaganje i primanje pomoći, prihvaćanje drugih), kroz igru se uče osnovna pravila nogometne igre, vježbanjem se zadovoljava dječja želja za igrom te se djecu potiču na razmišljanje o igri i samostalno donošenje odluka. Djeca uzrasne kategorije jedanaest su u fazi učenja i usvajanja. Kod djece ove uzrasne kategorije vidljiv je značajan napredak u preciznosti i funkcionalnosti pokreta te se uočava značajan razvoj logičkoga razmišljanja i zaključivanja. U navedenoj fazi

na treninzima je prisutan sustavan, planiran i programiran, metodički proveden proces usvajanja pravilnoga izvođenja elemenata tehnike nogometaša sa i bez lopte te sistemska obuka taktike. Uzrasna kategorija trinaest označava fazu usavršavanja u kojoj su vidljivi intenzivan rast i razvoj te izrazita sposobnost za učenje i logičko-formalno mišljenje. Pravilno usvojene osnovne tehničke kretnje usavršavaju se tako da se izvođenje organizira uz kriterij jasno izraženih kondicijskih zahtjeva, a specifična priprema nogometaša podrazumijeva povezanost tehničke izvedbe i kondicijskih zahtjeva. U toj uzrasnoj kategoriji osposobljavaju se igrači u oblikovanju taktičko-tehničkih programa temeljem kojih će biti u stanju odgovoriti na sve zahtjeve igre u napadu i obrani.

Klub posjeduje tri vlastita kombija za prijevoz igrača. Vikendom se igraju prijateljske i ligaške utakmice te razni turniri. *Klub* je financiran iz proračuna Općine Murter–Kornati i zajednice sportova Općine Murter-Kornati, od dobrovoljnih priloga i darova te članarina koje iznose 200 kn/mjesečno (Skupština Malonogometni klub Murter, 2021). Što se tiče dječjih natjecanja, kroz 2021. g. *MNK Murter* s "tićima" i pionirima sudjelovao je na natjecanju *Top tim lige županije Šibensko-kninske*. Radi se o natjecanju mlađih uzrasnih kategorija u Šibeniku, a organizira ga *MNK Crnica*. Glavni pokrovitelj natjecanja je *TOP TIM* – online trgovina sportske opreme (Malonogometni klub Crnica – Futsal klub, n. d.). Također, *Klub* organizira ljetnu školu nogometa za dječake rođene 2009. g. i mlađe koji nisu članovi akademije *MNK Murtera*.

Slika 13. Kombi *Malonogometnog kluba Murter*.
(Murter News, 2020)

Mlađe uzrasne kategorije su bile dva puta prvaci Dalmacije (2. HMNL), dva puta murterski kadeti odlazili su na Državna prvenstva za kadete na kojima su zauzeli prvo četvrto mjesto 2012. g., a potom u Gospiću 2015. g. treće mjesto pobjedom protiv *MNK Osijek*, što je ujedno i najveći uspjeh mlađih kategorija *MNK Murtera*. Tada su bili pod vodstvom trenera Tonija Turčinova, današnjega načelnika Općine Murter-Kornati (Općina Murter-Kornati, 2015). Prema Općina Murter-Kornati (2016) prvi najveći transfer *Kluba* napravio je Pave

Mudronja koji je otišao u talijanski prvoligaš futsala – *Pescara Calcio*. Isto tako, veliki uspjeh postigao je Jakov Mudronja koji je danas igrač *Malonogometnog kluba Futsal Dinamo* te na U19 Euru osvaja srebro s reprezentacijom Hrvatske (MNK Futsal Dinamo, n. d.).

4.2.1.2. *Košarkaški klub Otok (KK Otok)*

Klub je nastao neposredno uoči otvorenja sportske dvorane OŠ Murterski škoji, odnosno nakon sastanka na kojemu je prisustvovalo dosta igrača iz staroga *KK Kornatara*, jer se radilo na platformi *Kornatara*. Prvi trener te najveći inicijator osnivanja košarkaškoga kluba u Murteru je Toni Radić. Radić se protivio revitalizaciji *Kornatara* te se zalagao za osnivanje novoga kluba koji bi objedinio *KK Kornatar* i *KK Rastovac Tisno* jer je u to doba u *KK-u Rastovac* djelovao profesionalni košarkaš Milan Čubrilo. Duško Šikić je također bio jedan od idejnih začetnika. Vodio se mišlju da bi i oni, kao što to rade i ostali, trebali osnovati klub. Na prvom treningu nisu imali ni koš, a kamoli loptu, a zatim se *Klubu* pridružuju veterani i ostali igrači iz Šibenika i Vodica te *Šibenka* posuđuje dva igrača. *Klub* je igrao B1 ligu na prostorima od Zadra do Metkovića i Makarske te je paralelno započeo rad s mlađim uzrasnim kategorijama. Formirane su dvije grupe, muška i ženska, koje su okupljale djecu osnovnoškolskoga uzrasta. Kasnije se muška i odrasla grupa gase te ostaje ženska dječja grupa koja djeluje i danas. Prvotni naziv *Kluba* bio je *Košarkaški klub otok Murter (KK otok Murter)* pa zatim mijenja naziv u *Košarkaški klub Otok (KK Otok)*.

Trener *Košarkaškoga kluba Otok (KK Otok)* Igor Stegić je slučajem okolnosti naknadno došao u ovaj *Klub* te uspješno trenira djecu već deset godina. Po zanimanju je profesor tjelesne i zdravstvene kulture te diplomirani trener nogometa i košarke s dobrim iskustvom u oba sporta. *Klub* okuplja dječake i djevojčice iz svih naselja na otoku Murteru koji se žele baviti košarkaškim športom. Do početka *COVID-19* krize *Klub* je brojio 90-ak članova, a danas broji od 20 – 30 članova. Ranije je postojala podjela na četiri do pet uzrasnih kategorija, a danas se radi s jednom do dvije uzrasne kategorije tako da se može reći da je ovaj *Klub* u nekoj vrsti borbe za opstankom. Ipak, treba naglasiti da je *KK Otok* prije *COVID-19* krize bio u rangu s ostalim klubovima.

Treninzi se održavaju na nekoliko lokacija: u sportskoj dvorani OŠ Murterski škoji, vanjskom košarkaškom igralištu ŠRC Murterski škoji u Murteru, u sportskoj dvorani OŠ Vjekoslava Kaleba u Tisnom te na vanjskom košarkaškom igralištu u Jezerima (Petrov vrt) gdje se održava ljetna škola košarke za djecu od sedam do četrnaest godina, treninzi se održavaju svaki radni dan. Treninzi se provode svaki dan u trajanju od 90 minuta, a kada je bilo više grupa treninzi su trajali i po tri sata. Ponedjeljkom, srijedom i petkom treninzi se

održavaju u Murteru, a utorkom, četvrtkom i subotom u Tisnom. Nedjelja je najčešće rezervirana za utakmice, a ponekad one znaju biti i subotom. Ovisno o grupi i koliko je uvježbana, na treninzima se najčešće kombinira uvježbavanje tehnike i taktike, izvode se vježbe snage, koordinacije i sl. Treninzi mogu biti ponešto različiti jer se nikada sa sigurnošću ne može znati koliko će djece prisustvovati treningu. *KK Otok* smatra se jednim od najbolje opremljenih klubova u Hrvatskoj. *Klub* se financira iz proračuna Općine Tisno, iz proračuna Općine Murter-Kornati, sponzorstvima te članarinama koje iznose 150 kn/mjesečno.

U županijskoj ligi *Klub* sudjeluje skoro osam godina. Na prvenstvu Hrvatske *KK Otok* postigao je četvrto ili peto mjesto dva puta s dvije kategorije u kombinaciji od osam ekipa. Zatim, postignuto je četvrto mjesto u Hrvatskoj na mini basketu te je *Klub* dva puta ponio titulu viceprvaka Dalmacije. Nažalost, djeca iz *Kluba* nisu pozivana u reprezentaciju Hrvatske, no djeca koja su iz *KK Otok* premještena u druge klubove u Hrvatskoj ostvarila su se kao reprezentativci Hrvatske. Primjer su: Bruna Turčinov (na popisu U14 hrvatske reprezentacije), Bruna Obratov (seniorica Trešnjevke), Petra Bašić, Antonio Klarin (senior Šibenika), Martin Klarin (kadetski prvak Hrvatske - Cibona) i Gina Nikola Pirjak (članica ženske U16 kadetske reprezentacije Hrvatske). Navedena ostvarenja dokaz su da talenata ne nedostaje. Ističe se dobra suradnja sa *ŽKK Vodice* u kojem treniraju starije uzrasne kategorije. Nakon nastave u Šibeniku srednjoškolicima je omogućen prijevoz pa tu dolazi do spajanja klubova kako srednjoškolci s otoka koji treniraju košarku ne bi ostali bez kluba.

4.2.1.3. *Gimnastički klub Šibenik-Dalmacija (GK Šibenik-Dalmacija)*

Jedna od mogućnosti kinezioloških izvannastavnih aktivnosti na otoku Murteru za djecu osnovnoškolske uzrasti je i bavljenje gimnastikom u *Gimnastičkom klubu Šibenik-Dalmacija* čije je sjedište u Šibeniku na adresi Miminac 15. Cilj *Kluba* je promicanje i unaprjeđenje gimnastike u Šibeniku i Šibensko-kninskoj županiji, ponajviše kod djece i mladeži. Cilj se ostvaruje na sljedeće načine: planiranjem rada i razvitkom gimnastičkoga sporta među članovima, organiziranjem i provođenjem sportskih poduka članova iz gimnastičkoga sporta, sudjelovanjem na natjecanjima iz gimnastičkoga sporta, nabavkom potrebne sportske opreme i sl. (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n. d.).

Financiranje *Kluba* se odvija uz pomoć članarina koje iznose 180 kn/mjesečno, dobrovoljnih priloga i darova, državnoga proračuna i proračuna jedinica lokalne uprave i samouprave (Skupština gimnastičkoga kluba Šibenik-Dalmacija, 2013). Klupski treneri su Ivančica Jakoliš, Dražen Jakoliš, Nena Kulušić i Antea Lea Luketa. Zastupljene su dvije grupe, gimnastički vrtić i škola gimnastike. Pod gimnastički vrtić spadaju djeca od tri do šest godina,

a pod školu gimnastike spadaju djeca od sedam do četrnaest godina. *Klub* je jako dobro opremljen, posjeduje tapet za ritmičku gimnastiku, strunjače, vijače, obruče, čunjeve, trake, prijenosni zvučnik, mini linije...

Treninzi se provode u sportskoj dvorani OŠ Murterski škoji dva puta tjedno u trajanju po 75 minuta. Ranije, kada nije bilo tapeta za ritmičku gimnastiku u sportskoj dvorani OŠ Murterski škoji mogle su se izvoditi samo početničke vježbe, a za zahtjevnije treninge i pripreme za natjecanja trebalo je putovati u Šibenik. Djevojčice na treninzima najprije savladavaju osnove gimnastike (kolut naprijed, kolut natrag, zvijezda, stoj i most) i uče rad s rekvizitima (lopte, vijače, obruči, čunjevi i trake). Natječu se sve uzrasne kategorije, od mini, mlađih kadetkinja, kadetkinja pa do juniorki i seniorki. Najbolji rezultat postignut je 12. lipnja 2022. g. s mlađim kadetkinjama, a to je drugo mjesto na Prvenstvu Hrvatske u ritmičkoj gimnastici u slobodnom programu, za parove. Također, kadetkinje su osvojile treće mjesto na Prvenstvu Hrvatske u ritmičkoj gimnastici u slobodnom programu, za trojke.

4.2.1.4. *Karate klub Murter (KK Murter)*

Karate klub Murter sportska je udruga građana, osnovana 30. lipnja 2019. g. s ciljem promicanja, razvitka i unaprjeđenja karate sporta. Sjedište *Kluba* je u Murteru. Navedeni cilj ostvaruje kroz organiziranje i provođenje sustavnih treninga članova radi pripreme za natjecanje, kroz pripremanje svojih članova u sustavu županijskih, regionalnih selekcija, odnosno državne reprezentacije, kroz poduzimanje mjera i stvaranje uvjeta za unaprjeđivanje stručnoga rada, kroz skrb o zdravlju i zaštiti članova *Kluba*, itd. (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n. d.). Znak *Kluba* je u obliku kruga unutar kojega se nalazi još jedan manji krug. Između ta dva kruga napisano je ime *Kluba*, a u manjem krugu je silueta karataša koji izvodi nožni udarac (Skupština Karate kluba Murter, 2019). *Klub* je financiran članarinama u iznosu od 200 kn/mjesečno, sponzorstvima, sredstvima iz državnoga proračuna, odnosno proračuna Općine Murter-Kornati te iz inozemnih izvora.

Slika 14. Znak *Karate kluba Murter*.
(Facebook stranica *Karate klub Murter*, n. d.)

Treninzi se održavaju pod stručnim vodstvom dvojice magistara kineziologije koji su ujedno i nositelji crnoga pojasa. Josip Knežević je trener s dugogodišnjim iskustvom u trenerskom radu s djecom koji radi i kao profesor Tjelesne i zdravstvene kulture u *OŠ Pirovac*. Trener Luka Čupić, također, dugo vremena radi kao trener djece te kao profesor Tjelesne i zdravstvene kulture u jednoj srednjoj školi u Zadru, a zajedno čine sportski kolektiv koji okuplja djecu i mlade s ciljem njihova psiho-fizičkoga razvoja kroz karate sport. Nakon međusobnih sastanaka i razmišljanja o otvaranju karate kluba zaključili su da su im vizije kompatibilne te je odluka pala na Murter s obzirom na to da su na neki način vezani za Murter. Općina Murter-Kornati ih je u toj odluci podržala jer i sami prepoznaju, razumiju i podržavaju potrebe sporta. Trenutačno *Klub* u okviru rada provodi program karate vrtića (moguć upis djece već od četvrte godine života) i program škole karatea.

Treninzi se održavaju tri puta tjedno u vremenskom trajanju od 60 minuta u kompleksu sportske dvorane OŠ Murterski škoji, na katu, koji je u potpunosti prilagođen karate sportu (na podu su postavljene tatami podloge) što je rijetkost stoga se može reći da su uvjeti za trening fantastični. Postavljanjem tatami podloge djeci je omogućeno sigurno i udobno treniranje, a na raspolaganju im je i dosta opreme poput lutke za udaranje, čunjeva, prepona, kapica, kaciga za glavu i vanjskih oklopa za tijelo. Za opremanje je zaslužna Općina Murter-Kornati, na čelu s Tonijem Turčinovom, koja je uvidjela potrebu te se angažirala oko poboljšanja materijalnih uvjeta rada. Iz navedenoga slijedi da rad i ambiciju *Karate kluba Murter* prate istovremeno i razna ulaganja.

Slika 15. Prostor u kojem se održavaju treninzi *Karate kluba Murter*.
(Murter News, 2021)

Treninzima se utječe na razvitak motoričkih sposobnosti kod djece, razvija se koordinacija, brzina, fleksibilnost, disciplina, kontrola i poštovanje. Uvježbavaju se osnovne tehnike blokova, udaraca nogom i rukom u mjestu i kretanju, borbene tehnike te se tako odrađuju

pripreme za polaganje karate zvanja. Trening počinje s igrom (npr. lovice), u glavnom A dijelu treniraju se karate (15 – 20 minuta), a u glavnom B dijelu treninga odrađuje se uglavnom štafeta. Također, svaki član se osposobljava za samostalno vođenje određene pripremne vježbe te se radi na poboljšanju koncentracije kroz različite vježbe i zabavne igre. Svakom novoupisanom članu *Klub* omogućuje besplatan kimono.

U svibnju 2022. *Klub* je nastupio na međunarodnom turniru (*17. Karlovac Open 2022.*) koji je okupio 300 natjecatelja iz triju država, a za *Klub* je osvojeno čak jedanaest medalja. Na svom prvom natjecanju (međunarodnom) na *Ključ Open-u BiH 2022.* g., na kojemu je sudjelovalo 455 natjecatelja iz 37 klubova iz tri države, osvojili su čak osam medalja. Članovi *Kluba* Neo Turčinov i Nia Mudronja proglašeni su jednim od najperspektivnijih sportaša/ica Šibensko-kninske županije u 2021. g. te im je dodijeljena nagrada i priznanje (Šibensko-kninska županija – službene stranice, 2022).

4.2.1.5. *Sportsko-kreativne i umjetničke radionice za djecu i mlade (SKUD Kreativac)*

Sportsko-kulturno i umjetničko društvo Kreativac osnovano je 2018. g. i bavi se jedinstvenim spojem sporta, umjetnosti i kulture; djelatnostima edukativne, sportske, rekreativne i kulturne domene te u tom cilju i djelovanju teži promicanju, razvitku i unapređenju sportske, rekreativne i kulturno-umjetničke djelatnosti na području otoka Murtera te u međugeneracijskom kontekstu na temelju iskustava i primarne djelatnosti inicijatorica projekta i udruge. *Sportsko-kreativne i umjetničke radionice za djecu i mlade (Mondayfunday & Fridayfunday – Summer sporty-arty-culture workshops for kids and young adults)* provode se u ljetnoj sezoni dva puta tjedno (ponedjeljak i petak), od 1. srpnja do 1. rujna ispred marketa *Studenac*, a svaka radionica traje dva sata.

Ideja o razvitku i daljnjem unaprjeđenju projekta rodila se zbog nedostatka interaktivnih projekata za djecu tijekom ljetnog perioda i nedostatka aktivnosti koje bi obuhvatile i obradile teme iz područja ekologije i važnosti očuvanja prirodne, povijesne i kulturne baštine, koje bi poticale dječji likovno-umjetnički izričaj te razvijale i unaprjeđivale dječji psihofizički status, a sve to na djeci razumljiv i edukativan način. Probno provođenje projekta odvijalo se u srpnju i kolovozu 2018. g. Nadalje, zbog velikog interesa sudionika te nedostatka prostora i aktivnosti koje uključuju interakciju domicilne i inozemne skupine djece vrtićkog i školskog uzrasta, ukazala se potreba za održavanjem radionica i na stranim jezicima kako bi se u konstruktivnom ozračju razvijala solidarnost, tolerancija, strpljivost te sposobnost snalaženja u novim situacijama i timskom radu. Radionice se stoga organiziraju na hrvatskom, a po potrebi na engleskom i njemačkom jeziku.

Radionice su primjerene za djecu vrtićkoga i školskoga uzrasta, a mlađoj djeci je prisustvo dozvoljeno uz pratnju roditelja. Održavaju se pod vodstvom dva do tri stalna voditelja (dipl. konzervatorica-restauratorica kiparica i konzervatorica-restauratorica Jelena Ćurić; viša stručna trenerica Marija Baričić i dipl. oec i dipl. stručni spec. kineziološke rekreacije i fitnesa Ivona Lepur) te gostujuće voditelje. Programi radionica osmišljeni su tako da promiču, razvijaju i unaprjeđuju sportsko-rekreativnu i kulturno-umjetničku djelatnost, educiraju sudionike o važnosti fizičke aktivnosti i uče ih o načinima provođenja iste, razvijaju ekološku svijest i uče primjerima održivog razvoja, upoznaju i njeguju tradiciju te kulturno i povijesno nasljeđe. Interakcijom djece različitih uzrasta i nacionalnosti, programi radionice razvijaju toleranciju, strpljivost, solidarnost i spolnu ravnopravnost kod sudionika, a kroz igre i stare tradicijske igre djeluje se na tjelesni, psihomotorni, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj, paralelno se upoznavajući sa zavičajnim starinama. Tijekom tri godine održavanja projekt se pokazao kao prepoznatljiv dio dječjeg ljetnog kutka u Murteru. Sljedeći cilj je podizanje projekta na višu razinu vrijednosti, prvenstveno u vidu ostvarivanja primjerenijeg, ambijentalno-eksterijernog okruženja u kojem se radionice održavaju.

Slika 16. Primjer radionice.
(Facebook stranica *SKUD Kreativac Sporty - Arty Workshops*, n. d.)

Osim navedenih radionica, *SKUD Kreativac* organizira i razne druge projekte. Jedan od primjera je projekt *POKRET kao alat za unaprjeđenje psihofizičkog statusa najranjivijih članova zajednice*. Spomenuti projekt je zamišljen kao dvodnevni edukacijski vikend seminar na kojem bi sudionici seminara dobili informacije i praktične alate o vođenoj tjelovježbi nestrukturiranog pokreta, važnosti i utjecaja istog na ranjive članove naše zajednice (djecu vrtićkog i školskog uzrasta i djecu s teškoćama u razvoju) koje bi mogli primijeniti u svakodnevnom životu i profesionalnom radu. Nadalje, *SKUD Kreativac* organizira likovne radionice za djecu, funkcionalne treninge za odrasle, projekt *Dani otvorenih vrata sporta i*

kulture (projekt za djecu i roditelje u kojemu se zajednički provodi vrijeme u sportsko-natjecateljskim aktivnostima, prezentaciji naučenih koreografija iz aerobika, itd.) te projekta *Božićne čarolije*. Isto tako, *SKUD Kreativac* za one najmlađe organizira projekt *Treking u prirodi*. Provodi se dva puta godišnje, u proljeće i u jesen u trajanju od jednoga dana. Predviđen je za predškolsku skupinu i djecu nižih razreda osnovne škole. Djeca se, uz stručno vodstvo trenera, kroz navedeni projekt educiraju o važnosti kretanja i boravka na svježem zraku radi zdravoga razvoja svakog pojedinca, a cilj navedenoga projekta je da se djeca educiraju i savladaju osnove planinarenja te snalaženja u prirodnom okruženju. Projekt je također edukativnog karaktera jer se djeca upoznaju s otočnim stazama i lokacijama pogodnim za mini planinarenje prilagođeno njihovim uzrastima. Projekti i radionice financirani su uz potporu Općine Murter-Kornati, TZ Murter-Kornati, NP Krka i Murtela d.o.o., dok trenerica sama plaća najamninu prostorije za trening u sportskoj dvorani OŠ Murterski škoji.

4.2.1.6. *Ljetna škola jedrenja Škola u gajeti*

Latinsko idro udruga je za promicanje vrijednosti drvenog broda i tradicionalnih načina plovidbe. Udruga svake godine u rujnu održava bogat manifestacijski program pod nazivom *Dani latinskoga idra*. Tina Skračić je zaposlenica *Udruge* i koordinatorica svih programa koje provodi *Udruga Latinsko idro*. *Dani Latinskoga idra* ključna su manifestacija tijekom koje se svake godine provodi, između ostaloga, *Škola jedrenja*. *Latinsko idro* ustvari nije brod, ni jedro, ni regata, ni turistička fešta nego podsjetnik na jedan način života, na jedan izniman prostor, na jedan duhovni svijet i njegovo postojanje. Neprocjenjive zasluge za postojanje i afirmaciju *Udruge Latinsko idro* ima jedan od utemeljitelja, prvi i jedini predsjednik do svoje smrti – Željko Jerat (*Latinsko idro*, n. d.).

Škola jedrenja se održava posljednjih deset godina te je namijenjena za djecu od šest do petnaest godina. U program *Škole jedrenja* uključene su i radionice koje se održavaju jednom mjesečno u *DC Jedro* gdje djeca kroz razgovor, igru, crtanje i/ili likovnu izradu prirodnih materijala upoznaju i uče teorijske elemente drvenog broda i načina plovidbe na *Latinsko idro*. Neke od tema radionica su: *Mornarski čvorovi*, *Ruža vjetrova*, *Upoznajmo dijelove drvenog broda*, *Što je armiž?*, *Kalafati nekad i danas*, *Latinsko idro na Mediteranu*, *Što je projekt Jedro? Upoznajmo Muzej betinske drvene brodogradnje*, itd.

Slika 17. Primjer edukativne radionice pod nazivom *Osnova plovidbe* u sklopu programa *Škole jedrenja*.
(Facebook stranica *Latinsko idro*, n. d.)

Koncept plovidbe *Ljetne škole jedrenja* podrazumijeva plovidbu u tradicionalnom drvenom brodu, odnosno u školskoj gajeti *Kurnatarica* i gajeti *Zadrugarka* (vlasništvo *Poljoprivredne zadruge*) tijekom *Dana latinskoga idra* (*Latinsko idro*, 2020). Djeca se upoznaju sa znanjima i mornarskim vještinama koje su itekako važne za život uz more i na moru. Svaka plovidba traje 90 minuta, a plovi se murterskim akvatorijem dva puta tjedno tijekom ljetnih praznika. Plovidbe uvijek vodi Tina Skračić uz još jednog od aktivnih članova *Udruge* (Šime Jušić, Leo Mudronja, Krešimir Papeša, Šime Lovrić).

Slika 18. Primjer plovidbe *Ljetne škole jedrenja*.
(Facebook stranica *Latinsko idro*, n. d.)

Sadržaji edukativnih plovidbi podijeljeni su tako da djeca najprije upoznaju tipove drvenih tradicionalnih brodova (leut, gajeta i kaić) čime se doprinosi njegovanju i očuvanju specifične murtersko-betinske tradicije. Naime, Murter je prepoznatljiv po drvenim tradicijskim brodovima. Nakon toga djeca uče o vrstama alata u drvenoj brodogradnji i

konstrukciji, o pravilnom redosljediu slaganja komponenti te vrsti drva koje se koriste u brodogradnji. Sve to ima važan utjecaj na popularizaciju očuvanja i obnove preostalih *škverova* za gradnju brodova u drvu te pružanje potpora preostalim kalafatima u prijenosu njihova znanja na mlade generacije. Zatim djeca vježbaju vezivanje i primjenu mornarskih čvorova (*pašnjak, ženski uzaj, muški uzaj, zaglavni uzaj i vota*). Često se zna održati natjecanje u vezivanju čvorova, a pobjednik za nagradu s kormilom broda uplovljava u luku. Također djecu se obučava kako opremiti brod za *Latinsko idro*, odnosno kako *razarmani* (raspremljeni) brod *armati*⁸ i koji su to dijelovi *armiža*⁹. Djeca zatim pokušavaju sama primijeniti stečena znanja kako bi što bolje razvila osjećaj za rukovanje opremom. Usvajaju se i pravila natjecanja, propozicije regata i pravila izbjegavanja sudara na moru. Naime, učenici starijih razreda koji dugo godina sudjeluju u *Školi jedrenja* počinju samostalno ploviti pa je potrebno upoznati ih s osnovnim pravilima na moru kako bi znali prepoznati navigacijska svjetla, pravila prednosti i sl. (Latinsko idro, 2022). Prema Latinsko idro (2021) djeca kroz plovidbu upoznaju zavičaj, odnosno prekomorske posjede Murterina, stoga se plovi murterskim arhipelagom ili do Modrava gdje se nalaze kopneni prekomorski posjedi. Djecu se educira o zaštiti i očuvanju ukupnoga lokalnoga identiteta vezanoga za more, prekomorski posjed, otoke, brod i plovidbu te se promiče svijest o pripadnosti Murteru, otoku Murteru i murterskom arhipelagu.

Svake godine se u sklopu programa *Dani latinskoga idra*, uoči finalne regate *Latinskoga idra*, održava i dječja regata, odnosno *Malo Latinsko idro*. Na dječjoj regati polaznici *Ljetne škole jedrenja* samostalno plove u kategoriji kaići. To je za djecu izvrsna prilika da prezentiraju sve što su naučili tijekom ljeta (Skračić, 2010). Postoji i veslačka regata koja se održava na blagdan *Male Gospe*. Najprije se održava *Mala veslačka regata*, a zatim *Ženska* i *Muška veslačka regata* te se tako svake godine zaključi *Škola jedrenja*.

⁸ Opremiti brod za plovidbu (spremiti vesla, postaviti jedrilje i drugo). Izvor: Juraga, E. (2010). *Rječnik govora otoka Murtera*. Murter – Šibenik: Ogranak Matice hrvatske i Županijski muzej

⁹ Ukupna oprema potrebna za neki posao ili za opremanje broda. Izvor: Juraga, E. (2010). *Rječnik govora otoka Murtera*. Murter – Šibenik: Ogranak Matice hrvatske i Županijski muzej

Slika 19. *Malo Latinsko idro* 2021.
(Facebook stranica *Latinsko idro*, n. d.)

4.3. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Jezera

Mjesto Jezera nalazi se na jugoistočnoj strani otoka Murtera te pripada Općini Tisno. Mjesto je uvučeno u zaljev u obliku potkove te okruženo brežuljcima, stoga su Jezera idealno pristanište brodova. Ime Jezera je nastalo prema dijelu nepropusnog tla gdje se kišnica zaustavlja i stvara velike lokve. S obzirom na to da je najmanje mjesto na otoku Murteru, logično je da ima najmanje mogućnosti kinezioloških izvanškolskih aktivnosti za učenike osnovne škole (Općina Tisno, n. d.).

4.3.1.1. Malonogometni klub Jezera (MNK Jezera)

Malonogometni klub Jezera (MNK Jezera) pruža jednu od brojnih mogućnosti kinezioloških izvanškolskih aktivnosti na otoku Murteru za učenike osnovne škole. Osnovan je 1998. g. zalaganjem skupine ljudi koji su prerasli potrebe igranja nogometa isključivo iz zabave. Prvi nogometni susreti su se organizirali na dvije lokacije: Rudina i Lokva. Lokva je livada na ulazu u mjesto koja zimi postaje jezero zbog nagomilavanja padalina i podzemnih voda, a ljeti služi lokalnom stanovništvu za igranje nogometa. Navedena skupina ljudi osjetila je potrebu za organiziranim i ozbiljnijim bavljenjem nogometa u okviru *Kluba*. *Klub* je uključen u županijsku ligu od 1998. g. Osvajanjem prvoga mjesta 2014. g. u Županijskoj malonogometnoj ligi Šibensko-kninske županije, *Klub* započinje sudjelovati u 2. HNL Jug na području Dalmacije (od Zadra do Dubrovnika). Glavni cilj *Kluba* je promicanje, razvitak i unapređenje malonogometnog sporta u Jezerima i Šibensko-kninskoj županiji, a ostvaruje se organiziranjem i provođenjem sportskih poduka članova *Kluba*, sudjelovanjem u

malonogometnim natjecanjima, skrbnju o unaprjeđenju stručnoga rada i uvjeta rada i sl. (Skupština Malonogometnoga kluba Jezera, 2015).

Trener svih mlađih kategorija je Leo Klarin koji nakon završenoga Kineziološkoga fakulteta u Zagrebu 2015. g. započinje s radom u *Klubu*. Članovi *Kluba* su uglavnom djeca od šest do osamnaest godina, a ima ih 50-ak. Treninzi se održavaju tri puta tjedno s najmlađim uzrastima u trajanju od 75 minuta u sportskoj dvorani Osnovne škole Vjekoslava Kaleba Tisno. Unatoč dostupnim vanjskim igralištima, prednost se daje održavanju treninga u sportskoj dvorani jer je mali nogomet ipak dvoranski sport. U Jezerima je škola specifična zato što se radi o *PŠ Jezera* te zbog nedostatka prostora škola radi u smjenama. Budući da se nastava održava u dvije smjene, treninzi se ne mogu održavati prije 18:00 sati, stoga se treninzi najčešće održavaju u 18:00 sati za mlađe, a u 19:00 sati za starije uzrasne kategorije. Na treningu s mlađim uzrasnim kategorijama prevladava tehnička naobrazba gdje polaznici uvijek obavljaju osnovne tehničke elemente vezane za igru kao što su npr. udarci po lopti, vođenja, fintiranje, driblinzi, dodavanja, dok na treninzima starijih uzrasnih kategorija prevladava taktička naobrazba.

Financiranje *Kluba* vrši se iz proračuna Općine Tisno, članarina u iznosu od 150 kn/mjesečno te iz sponzorstava i donacija. *MNK Jezera* sudjeluje na natjecanju *Top tim lige županije Šibensko-kninske*. Radi se o natjecanju mlađih uzrasnih kategorija u Šibeniku (dvije uzrasne kategorije: U12 i U15), a organizira ga *MNK Crnica* okupljajući klubove iz cijele Dalmacije. Glavni pokrovitelj natjecanja je *TOP TIM – online trgovina sportske opreme* (Malonogometni klub Crnica – Futsal klub, n. d.). Najveći uspjeh *Kluba* je osvajanje prvoga mjesta 2. HNL Jug u sezoni 2019./2020. g.

4.3.1.2. *Kulturno-umjetničko društvo Koledišće Jezera (KUD Koledišće Jezera)*

KUD Koledišće Jezera osnovan je 1970. g., iako organizirana kulturno-umjetnička djelatnost djeluje još od kraja 19. st. Društvo je imenovano po starom jezerskom trgu gdje su se palili običajni ognji, odnosno, kolede. Na tom trgu, kraj koleda, plesalo se te su se tamo okupljali i prolazili *pirovnjaci* (svatovi). U *KUD Koledišće* bili su učlanjeni brojni Jezerani koji su djelovali na različitim područjima, bilo kao članovi folklorno–plesne skupine, pjevačke skupine, dramsko–recitatorske skupine, etno radionice... *KUD Koledišće* više puta nastupao je na svim poznatijim smotrama u Hrvatskoj vrlo uspješno prezentirajući svoje mjesto i kraj, prikazujući tradicionalne običaje uz pratnju pjesme i plesa. *KUD Koledišće* predstavljao je Hrvatsku u Turskoj, Slovačkoj, Švicarskoj, Francuskoj, Sloveniji, Austriji i Italiji. *Koledišće* danas broji 71 člana u tri folklorne skupine (po uzrastima), pjevačkoj skupini, mandolinskom

kvartetu, dramsko–recitatorskoj skupini, *Maloj čakavskoj sceni* i etno radionici (Turistička zajednica grada Vodica, 2022). U svom programu jezersko *Koledišće* ima osam folklornih običaja prilagođenih sceni:

1. *Ivanjska koleda*
2. *Preperuše*¹⁰
3. *Igrala se dičica*¹¹
4. *Blagdansko Koledišće*
5. *Darovnice*¹²
6. *Jezerski mornarski bal*¹³
7. *O Božiću*
8. *Pokladi, pokladi*
9. *Na hrvatskom balu (Na balu Hrvatskog sokola), Kad je bal nek je bal.*

Probe se održavaju jednom tjedno (nedjeljom) u kulturno-pastoralnom centru *Baganelovica* u Jezerima. Postoje dvije dječje grupe: mlađa grupa namijenjena za djecu primarnih razreda i starija grupa namijenjena za djecu viših razreda osnovne škole. Obje grupe u pratnji imaju pjevačice srednjoškolskoga uzrasta. Najmlađi uče izvoditi plesove poput *Kolo išunajca*, *Išli smo u školicu*, *Pljeskon, pljeskon tata gre*, *Cancaj mede crni kos*, *Igrala se dičica* i *brojalicu*, koja je dio narodnoga običaja, *Preperuše*. Kasnije stariji uzrasti uče izvoditi *Jezerski mornarski bal*, *Hrvatsku promenadu*, *Blagdansko Koledišće* te *Darovnice*.

¹⁰ Tekst:

Preperuše odile sve su Boga molile,
daj nam Bože kišicu i nebesku rosicu,
da urodi godina i šenica bilica,
i vinova lozica i zelena maslina,
niki sira niki jaj to je nama za ufaj.

¹¹ Tekst:

Igrala se dičica,
na zelenon travi,
gledala ih tičica,
na zelenon grani,
zapivala tičica,
na zelenon grani,
slušala je dičica,
na zelenon travi,
zapivala tičica,
o suncu i moru,
pa onda odletila u zelenu goru.

¹² Dio jezerskog *pira*

¹³ *Ispraćaj pomorca na prvo putovanje*

Slika 20. Mlađa grupa *Kulturno-umjetničkoga društva Koledišće*.
(Facebook stranica *KUD Koledišće Jezera*, n. d.)

Koledišće je jedno od bitnijih kulturnih društava Šibensko-kninske županije i Hrvatske u cjelini, a očuvanje posebnih običaja i rukotvorina pod nazivom *O Jezera misto ukraj mora* predloženo je za Registar nematerijalne kulturne baštine pri Ministarstvu Kulture Republike Hrvatske. 1996. g. etno film HTV-a u kojem su glavni akteri članovi *Koledišća* u prikazu *Jezerskog mornarskog bala* naziva *O Jezera misto ukraj mora* dobio je posebno priznanje *Udruženja folklornih skupina Francuske* na *Međunarodnom festivalu folklornih filmova* u Francuskoj. 2014. g. sa svojim voditeljem i osnivačem *Koledišće* je otvorilo zavičajnu zbirku u crkvi sv. Ivana Trogirskog (17. st.), koja je uvrštena u Registar kulturnih dobara RH. Godine 2015. *Jezerski mornarski bal*, starinski ples *Balarin* i jezerske *ogrice*¹⁴ također su uvršteni u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Slika 21. Jezerske ogrice.
(Pavić, 2016)

¹⁴ Vez sa staklenim perlicama

KUD Koledišće, između ostalog, izdaje knjigu s nosačem zvuka (cd-om) autora Nenada Milina naziva *O, Jezera misto ukraj mora* koja je prikaz dijela jezerskih običaja, pjesama i plesova. Knjiga nosi oznaku Hrvatski otočni proizvod. *KUD Koledišće Jezera* i njegov umjetnički voditelj i koreograf Nenad Milin, 2015. g. dobitnici su plakete Šibensko–kninske županije za višegodišnji umjetnički rad i uspješno predstavljanje pučkog kulturnog naslijeđa svoga mjesta i kraja (Općina Tisno, 2015). Dvadeset i osam rukotvorina, uporabnih predmeta, suvenira, izrađenih uresa koje izrađuje eko-etno radionica nosi oznaku HOP (Hrvatski otočni proizvod, n. d.). Slikovnica *Kaleb i žaba* (s tekstom na dijalektu i standardnom jeziku) dobila je također oznaku HOP. *KUD Koledišće Jezera* 2017. g. dobiva priznanje Turističke zajednice Šibensko-kninske županije *Zlatna boula* za izniman doprinos očuvanju tradicije i tradicijskih običaja. Prema Općina Tisno (2020) *KUD Koledišće Jezera* dobio je na natječaju *Suncokret ruralnog turizma Hrvatske 2018.* srebrnu povelju u kategoriji *ruralno-turističke manifestacije za Jezerski mornarski bal* (nosi oznaku HOP), a 2019. srebrnu povelju za *Zavičajnu zbirku i rukotvorine KUD-a Koledišće Jezera*.

Osnivač, predsjednik i umjetnički voditelj *KUD-a Koledišće Jezera* je Nenad Milin koji je i dugogodišnji predavač na *Hrvatskoj školi folkloru* u organizaciji *Hrvatske matice iseljenika* gdje predaje kolegij *Plesovi šibenskog uzmorja i otoka*. Isto tako, Nenadu Milinu, direktoru Ureda Turističke zajednice mjesta Jezera, učitelju i etnokoreologu, Šibensko-kninska županija 2018. g. dodjeljuje nagradu za očuvanje i promoviranje kulturnog naslijeđa, a Općina Tisno mu 2020. g. dodjeljuje Nagradu za životno djelo, u vidu očuvanja i promoviranja kulturnog naslijeđa.

4.4. Izvanškolske kineziološke aktivnosti u mjestu Tisno

Mjesto Tisno je središte Općine Tisno, a specifično je po tome što se dio mjesta nalazi na otoku, a dio na kopnu. Tisno je smješteno na sjeveroistočnom dijelu otoka i po tjesnacu je dobilo ime (Turistička zajednica općine Tisno, n. d.).

4.4.1.1. Košarkaški klub Otok (KK Otok)

Radi se o istom *Klubu* o kojemu je već pisano, koji djeluje i održava treninge u Murteru i Tisnom te okuplja djecu cijeloga otoka Murtera.¹⁵

¹⁵ Vidi poglavlje 5.2.2.

4.4.1.2. *Veslački klub Dupin (VK Dupin)*

Sportska udruga *Veslački klub Dupin* iz Tisnoga osnovana je 2004. g., a osnivač je grupa građana. Formalno je veslanje započelo u Tisnom već 1995. g. Znak *Kluba* je žuto slovo D na plavomu štitu te dva prekrížena vesla žute boje pri dnu štita (Skupština Veslačkog kluba Dupin, 2015).

Slika 22. Znak *Veslačkoga kluba Dupin*.
(Facebook stranica *Veslački klub „Dupin“ Tisno*, n. d.)

Dražen Babić, profesor tjelesne i zdravstvene kulture, na početku svoje karijere radi u nekoliko osnovnih i srednjih škola u Šibeniku, a budući da se kao srednjoškolac bavio veslanjem, odlučio se za studiranje na kineziološkom fakultetu. Kasnije, splotom okolnosti, potiče jedan dio ideje za osnivanjem veslačkoga kluba u Tisnom. Zbog povećanja opsega posla u *VK Dupin*, kombinacija rada u školi u Šibeniku i rada u *VK Dupin* ipak nije bila moguća te se trener Babić odlučuje profesionalno baviti sportskim veslanjem.

Početak veslanja u Tisnom započinje bez puno ambicija i bez puno materijalnih sredstava, odnosno počinje se od nule. Koristi se bivše odmaralište Općine Tuzla (koje još uvijek nije u vlasništvu *Kluba*) gdje je osnovan „hangar“ te se polako počinje s kupovinom veslačkih brodova, vesla i ostale opreme.

Slika 23. Hangar u prostoru bivšega odmarališta Općine Tuzla.
(Prikaz autora)

Potrebno je naglasiti da je veslačka oprema izuzetno skupa i vrlo ju je teško nabaviti. *Klub* je godinama nabavljao veslačke čamce uz pomoć prijatelja i ponajviše roditelja bivših veslača. Čamac za jednoga veslača košta od 50 do 70 tisuća kuna; četverac košta blizu 140 tisuća kuna; par vesala 50 tisuća kuna, stoga 2000. g. jedan roditelj diže kredit i kupuje brod (dubl), a drugi roditelji se dogovaraju da će plaćati ratu kredita. Zatim jedan skif kupuju donacijama roditelja koje iznose 1500 kn. Preko natječaja Hrvatskoga olimpijskoga odbora *Klub* dobiva dva broda samca. U navedenom objektu uređena je i teretana, no trenutno se traži nova lokacija uz more gdje bi bilo moguće smjestiti *Klub*.

Slika 24. Teretana u prostoru bivšega odmarališta Općine Tuzla.
(Prikaz autora)

Novi klupski smještaj zahtjeva hangar za veslačke brodove koji su dugi (npr. veslački skif ima 18.5 m, dubl 10 m) i skupi te malu teretanu koja bi bila adekvatna.

Trener Babić ističe da se sportskim natjecanjima mladi motiviraju na rast u sportskom smislu te da je uz ozbiljan trening lakše postići nekakav veći uspjeh. Prioritet nije samo uspjeh jer ne mogu svi osvojiti medalje i pokale državnoga prvaka, ali svi se mogu kvalitetno baviti veslačkim sportom i postizati određene rezultate na različitim razinama. Sport i obaveze percipira vrlo profesionalno, tj. smatra da je potrebno baviti se sportom pet do sedam puta tjedno, naravno uzimajući u obzir dječje morfološke i ostale karakteristike. Dakle, mlade sportaše *VK Dupina* motivira se da budu ozbiljni sportaši. Mlade se veslače percipira kao projekt *Kluba* u odgojnom smislu jer trener Babić smatra da je vrlo važno da polaznici *Kluba* budu sportaši od petoga razreda OŠ do kraja srednje škole i da im kvalitetan odgoj ostane za života te da i roditelji navedeno smatraju kao važan dio odgoja vlastite djece i pomažu u radu *Kluba* koliko god je to moguće. Skromni, odnosno neadekvatni, uvjeti rada te loša demografska slika, glavne su prepreke *Kluba* u ostvarenju postavljenih ciljeva. Veliku potporu radu *Kluba* pružaju Općina Tisno te donatori i sponzori koji prepoznaju *Klub* kao jednu vrlo važnu sredinu u smislu brige za mlade ljude, jer bez kvalitetne potpore lokalne zajednice sport ne može egzistirati. Članarina u *Klubu* nema, ali djeca plaćaju 50 kuna participaciju za sudjelovanje na regatama, odnosno 200 kuna za sudjelovanje na natjecanjima.

Polaznici *VK Dupin* su uglavnom djeca osnovnoškolske i srednjoškolske uzrasti, a nešto je manje studenata/starijih veslača. *VK Dupin* zapravo je mali klub s velikim ambicijama. S obzirom na to da srednjoškolci moraju putovati u školu u Šibenik, često imaju problem s dolascima na trening pa ne čudi brojka od samo 10-ak polaznika srednjoškolskog uzrasta.. Treninzi se ljeti održavaju u jutarnjem terminu od 5:45 do 8:30 sati, najprije za starije pa za mlađe uzraste. Zimi se treninzi održavaju u dvije smjene (zbog srednjoškolaca), ujutro u 7:30 te popodne u 16:00 sati. Treninzi se također održavaju tijekom školskih praznika tako da se uvijek kontinuirano radi jer veslanje zahtijeva stalni fokus. Program škole veslanja postupno uvodi polaznike u svijet veslanja. Prvi korak je naučiti održavati veslačke čamce i ostalu opremu. Slijedi usvajanje osnovne tehnike veslanja na veslačkom simulatoru, izvođenje aerobne vježbe s naglaskom na opću fizičku pripremu te asistirani izlazak na more u školskom samcu. Zatim izvode vježbe ravnoteže i osnovne tehnike veslanja u čamcu te samostalno veslaju dužim dionicama u samcu i na kraju veslaju u dvojcu na pariće. U sklopu škole veslanja važan dio je i obrazovni program kojem pripada:

1. pojam sporta i sportaša – što znači biti sportaš u suvremenom svijetu
2. higijena sporta, sportska prehrana
3. veslački čamci i vesla kroz povijest – način izrade
4. povijest veslanja u Hrvatskoj i svijetu.

Nakon uspješnog završetka škole veslanja polaznici prelaze u regatni pogon, odnosno u kategoriju kadeta A ili B. Škola se ponavlja u razmacima od dva do tri mjeseca ovisno o broju polaznika i mogućnosti rada na vodi (vremenski uvjeti, godišnje doba...).

Klub često organizira pripreme za druge klubove čiji polaznici u Tisnom iznajme pansion. Svake godine *Klub* osvaja, u nekoj od kategorija (od kadeta do starijih juniora), medalje na državnom prvenstvu te su se veslači *Kluba* natjecali i participirali u Europskom veslačkom prvenstvu i juniorskom svjetskom veslačkom prvenstvu, što predstavlja jako kvalitetne rezultate za malu sredinu. Što se tiče novijih uspjeha, članica *Kluba* Marijeta Rameša proglašena je jednom od najperspektivnijih sportašica Šibensko-kninske županije u 2021. g. te joj je dodijeljena nagrada i priznanje (Šibensko-kninska županija – službene stranice, 2022). Isto tako, kadetkinja Marijeta 2022. g. osvojila je naslov prvakinja na Hrvatskom veslačkom prvenstvu (Općina Tisno, 2022). Frane Gabre je dva puta za redom postao juniorski prvak države u najtežoj i najzahtjevnijoj veslačkoj disciplini samac (skif) (Općina Tisno, 2018).

Slika 25. Veliki uspjesi veslača i veslačica *Veslačkoga kluba Dupin*.
(Prikaz autora)

4.4.1.3. *Karate škola Tisno (KŠ Tisno)*

Karate škola Tisno jedna je od brojnih mogućnosti kinezioloških izvanškolskih aktivnosti na otoku Murteru za djecu osnovnoškolskoga uzrasta. Djeluje kao podružnica *Karate kluba Okit Vodice* koji je osnovan 2002. g. u Vodicama. Osnivač i glavni trener vodičkog kluba je Dragan Karan. Karan je majstor karatea (crni pojas 5. Dan) te bivši reprezentativac u borbama. Na Svjetskom kupu u Miškolcu proglašen je najboljim trenerom. Uz diplomu trenera ima i licencu WKF-a (Svjetske karate federacije). Treneri *Karate škole Tisno* su Dario i Ivana Karan, majstori karatea s licencama WKF-a. Iza sebe imaju veliki broj nastupa na međunarodnim karate turnirima i prvenstvima na kojima su postizali iznimne

sportske rezultate. Danas su veoma uspješni u prenošenju znanja članovima, kako u disciplini borbe, tako i u disciplini kate (borba sa zamišljenim protivnikom). Uvijek rade na sebi i redovito pohađaju godišnje licencne seminare. S obzirom na to da u Vodicama nije bilo karate kluba, osnovan je *Karate klub Okit Vodice*. Ideja vodilja je bila da svaki član *Kluba* može pronaći sebe kroz rekreativno vježbanje, samoobranu ili kroz provođenje sportske pripreme i poduke za natjecanja. *Karate škola Tisno* je član Hrvatskoga karate saveza.

Vježbači u *Klubu* su najvećim brojem djeca vrtićke i osnovnoškolske dobi, no ima i srednjoškolaca te nekoliko seniora. Vježbaju djeca iz svih mjesta na otoku Murteru. Treninzi se održavaju tri puta tjedno u sportskoj dvorani OŠ Vjekoslava Kaleba u maloj dvorani koja je u potpunosti prilagođena karate sportu. Novi članovi treniraju u jednom terminu, a članovi s pojasevima treniraju u drugom terminu. Pored tri termina treninga u Tisnom, članovima su na raspolaganju još tri termina treninga u Vodicama, a mjesečni iznos članarine se ne povećava. U trenažnom procesu koriste se razni rekviziti kojih ne nedostaje (girje, vijače, roleri, lopte medicinke, razni utezi, fokuseri, vreće za udaranje, steperi, prepone za preskakanje i dr.). Na raspolaganju su također trenažni bicikl i orbitrek. Na treninzima se, pored osnovnoga karatea, rade vježbe disanja, koncentracije, vježbe spretnosti, skočnosti, okretnosti, gimnastičke vježbe i dr. Pri upisu svaki član besplatno dobije majicu, ruksak i kimono, a natjecatelji dobiju još torbe i trenirke. Također, svim članovima je osigurana zaštitna oprema (rukavice, pojas, papuče, štitnici za potkoljenice i tijelo). *Klub* je iz redovitih sredstava kupio kombi vozilo i 200m² strunjača za trening. *Klub* je najvećim dijelom financiran iz članarina koje iznose 200 kn/mjesečno te iz proračuna Općine Tisno, Zajednice sportova grada Vodica i Županije. Svaki drugi i treći član iz jedne obitelji plaća pola iznosa mjesečne članarine, a četvrti član obitelji u potpunosti je oslobođen plaćanja članarine.

Na Prvenstvima Hrvatske osvojene su medalje u kategorijama U8, U10, U12 i U14 te medalje na brojnim međunarodnim turnirima u Hrvatskoj, Sloveniji, BiH, Srbiji i Mađarskoj. *Klub* se natječe i u *Dalmatinskoj ligi*. Uspješnim klupskim natjecateljima dodijeljena su priznanja od Općina i Županije. Najuspješniji natjecatelj *Kluba* je Noah Križanović Mimica, trostruki prvak Hrvatske (2020., 2021., 2022.).

Slika 26. Noah Križanović Mimica.
(Facebook stranica *Karate škola Tisno*, n. d.)

Pored Noaha, iz *Karate škole Tisno* medalje na raznim turnirima osvajala je i Lili Klarin. Uspješni su i Tome Olivari, Tome Henjak, Toma Perić, Oliver Križanović Mimica, Naomi Klarin, Vita i Eva Vulin, Emanuela i Noa Milaković, Ana Klarić, Josip Stilinović, Josip Malenica i dr. *KŠ Tisno* surađuje s drugim karate klubovima iz Šibensko-kninske županije, Dalmacije i HKS-a. Također, *KŠ Tisno* organizira turnir u disciplini kate. Turnir se 2020. g. održao u velikoj dvorani sportske dvorane OŠ Vjekoslava Kaleba Tisno, a 2021. g. održao se na vanjskom terenu s umjetnom travom. Važno je napomenuti da *Klub* organizira edukativno-humanitarne akcije skupljanja plastičnih boca, a novcem koji dobiju od povrata članovi *Kluba* kupuju voće i druge darove za korisnike *Doma za starije u Tisnom* (Općina Tisno, 2016).

Slika 27. Polaznici *Karate škole Tisno* daruju korisnike *Doma za starije u Tisnom*.
(Općina Tisno, 2016)

Karate škola Tisno sudjelovala je u humanitarnoj šetnji i kupovini majica za pomoć malenoj Kiari Goršić.

4.4.1.4. *Vaterpolo klub Tisno (VK Tisno)*

Sami počeci *Vaterpolo kluba Tisno* vežu se uz dječju igru između brodova gdje su jedni drugima pucali na gol, a gol je predstavljao prostor između dva broda. Zatim tajnik *Vaterpolo kluba Tisno*, inženjer strojarstva Ante Crvelin, postaje sudac te daje obećanje djeci da će sljedeće ljeto biti osnovan *Vaterpolo klub Tisno*. Osnivačka skupština Vaterpolskog kluba Tisno održana je 11. srpnja 1998. godine, a 13. kolovoza *Klub* je upisan u Registar udruga (Ministarstvo pravosuđa i uprave, n. d.). Vrlo brzo dolaze prvi problemi vezani uz pronalazak igrališta pa tajnik Kluba Ante Crvelin, koji je tada radio u Splitu kao rukovoditelj pripreme brodogradilišta *Brodosplit*, nabavlja jeftiniji materijal za izradu branki.

Klub čini sve kako bi djeca mogla imati još jednu mogućnost za zabavu preko ljeta i stjecanje radnih navika. Trude se da djeca zdravo žive, da budu dobro odgojena te da budu primjer drugima. Pokušava ih se što više zainteresirati, ne samo za vaterpolo, već za bavljenje sportom općenito, kroz cijelu godinu. *Klub* je financiran iz proračuna Općine Tisno, iz sponzorstava i donacija te iz članarina koje iznose 100 kn za srpanj i kolovoz. Nastoji se nabaviti reflektore za postojeće vaterpolo igralište kako bi vaterpolo bilo moguće igrati i u noćnim satima. Slijedi i nabava pontona kojima bi se vaterpolo igralište „zatvorilo“ u jednu cjelinu. Sve navedeno je u cilju opstanka *VK-a Tisno*.

Slika 28. Postojeće vaterpolsko igralište *Vaterpolo kluba Tisno*.
(Facebook stranica *Vaterpolo klub Tisno*, n. d.)

Svim polaznicima je osiguran besplatan kupaći kostim s ciljem da se privuče što više djece koja će se baviti sportom. *Klub* ima svoju prostoriju, međutim dosta je udaljena od vaterpolskoga igrališta.

Slika 29. Besplatni kupaći kostim *Vaterpolo kluba Tisno*.
(Turbo, n. d.)

Trener Luka Lipej dolazi iz Zagreba, ali već godinama ljetuje u Tisnom. Vaterpolom se počeo baviti u šestoj godini života te je igrao za *Medveščak* i *Zadar*, a djecu iz *VK-a Tisno* trenira već četiri godine. Student je zrakoplovstva na *FSB-u* te paralelno na *Sportskom učilištu* pohađa program osposobljavanja za trenera vaterpola. Trener Luka Lipej i tajnik Ante Crvelin ističu kako im je najveće zadovoljstvo uočiti napredak kod djece. Treninzi u trajanju od jednoga sata održavaju se na plivalištu kod Velikoga porta od ponedjeljka do petka u jutarnjem i popodnevnom terminu te subotom u jutarnjem terminu. Počinju se provoditi tjedan nakon što završi škola i traju sve do kraja kolovoza. Svako ljeto trenira 30-ak djece, ali je pozitivno to što je svake godine uočen porast broja upisane djece. Većinom su to djeca koja ljetuju u Tisnom, ali ima i ponešto lokalne djece. Upisati se mogu čak djeca stara pet-šest godina, ali je bitno da se znaju održavati na vodi, odnosno da mogu biti u moru bez plivačkih pomagala. Polaznici *Kluba* su prema plivačkim sposobnostima podijeljeni u dvije grupe, mlađu i stariju. Na treningu grupe u kojoj su dobri plivači djeca nakon zagrijavanja plivanjem uče baratanje loptom, pravilno dodavanje, pravilan „šut“, postavljanje napada i obrane te se zatim sve navedeno ukomponira u igru i tako vježbaju za prijateljske utakmice. Najmlađi prvo uče plivati, a pred kraj treninga igraju se loptom kako bi razvili osjećaj za istu. Treninzi nisu preteški ni prestrogi jer se želi utjecati na stav djece prema sportu, odnosno želi se postići to da djeca zavole sport.

Što se dječjih natjecanja tiče, ne igraju se službene utakmice već samo prijateljske, npr. s *Vaterpolskim klubom Brodograditelj*. Sudjeluje se na raznim turnirima koji se održavaju u Primoštenu, Biogradu na Moru, Filip Jakovu i drugdje. Roditelji i Općina Tisno pomažu u vidu prijevoza djece. Svake godine organizira se *Memorijalni vaterpolski turnir Tomislav Crvelin* u spomen tragično preminulom kapetanu i ostalim vatrogascima koji su stradali u požaru na Kornatima 2007. g.

Slika 30. Program Memorijalnoga vaterpolskoga turnira Tomislav Crvelin.
(Facebook stranica Vaterpolo klub Tisno, n. d.)

Od istaknutijih igrača iz VK-a Tisno važno je spomenuti Dinu Lordan, kapeticu hrvatske reprezentacije, Mihovila Štimca (ZPK) i Luku Tabulu (Solaris).

5. Ulaganja jedinica lokalne samouprave u sport na području otoka Murtera

Općina Murter-Kornati Programom javnih potreba u sportu za 2022. godinu utvrdila je aktivnosti, poslove i djelatnosti u sportu od lokalnog značaja koje pridonose unaprjeđenju sportske djelatnosti na području Općine Murter-Kornati u 2022. godini.

Ciljevi donošenja Programa javnih potreba u sportu za 2022. godinu su:

- razvitak i promicanje sporta
- očuvanje vrhunske kvalitete murterskog sporta, posebice dijela koji značajno doprinosi promidžbi na razini države i međunarodnom planu

- poticanje vrhunskog sportskog stvaralaštva i stvaranje uvjeta za postizanje vrhunskih sportskih dometa
- provedba sustava treninga i natjecanja sportskih udruga
- djelovanje Zajednice sportova Općine Murter-Kornati
- opća i posebna zdravstvena zaštita sportaša
- razvitak sportskih aktivnosti djece i mladeži, te sportsko-rekreacijskih aktivnosti građana i invalidnih osoba
- promicanje odgojnih funkcija sporta, fer igre, razumijevanje, tolerancije i odgovornosti kroz bavljenje sportom
- širenje olimpijskih ideala i jačanje olimpijskog pokreta
- gospodarenje i izrada sportskih objekata (Službeni glasnik Općine Murter-Kornati, 2021).

Program javnih potreba u športu Općine Tisno temelji se na dosad postignutim rezultatima, aktivnostima u radu s mladima, rangom natjecanja, pristiglim prijavama temeljem financijskog plana rada te očekivanom prilivu sredstava u proračun.

5.1. Ulaganje Općine Murter-Kornati u sport

Raspoređivanje i dodjelu sredstava vrši *Izvršni odbor Zajednice sportova Općine Murter-Kornati*. Temelji se na analizi pojedinačnih programa sportskih udruga te objektivne procjene – vrednovanja programskih aktivnosti. Razvijeniji, kvalitetniji i popularniji sportovi zadovoljit će više kriterija od onih drugih, stoga je jasno da se ocjenjivanjem sportova, primjenjujući nekoliko kriterija, dolazi do mnogih spoznaja što je osnova za daljnje programiranje i planiranje.

U 2021. godini u Općini Murter-Kornati za javne potrebe sporta planirano je izdvojiti 500.000,00 kn, a utrošeno je 509.500,00 kn.

Zajednica sportova Općine Murter-Kornati je „krovna“ udruga svih murterskih sportskih udruga čija je djelatnost od značaja za razvoj sporta, a sve u svrhu ostvarivanja zajedničkih interesa u sportu. Ovakvo sportsko udruživanje za cilj ima popularizaciju te unapređenje sporta kroz odgoj i podučavanje (Službeni glasnik Općine Murter-Kornati, 2021).

Tablica 1. Opća rekapitulacija financijskog plana programa javnih potreba u sportu na području Općine Murter-Kornati za 2022. g.
(Službeni glasnik Općine Murter-Kornati, 2021)

PROGRAMSKO PODRUČJE	
1. Djelovanje Zajednice sportova Općine Murter-Kornati	100.000,00 kn
2. Djelovanje sportskih udruga članova Zajednice sportova Općine Murter-Kornati	300.000,00 kn
3. Djelovanje ostalih sportskih udruga	15.000,00 kn
4. Održavanje sportske dvorane	132.000,00 kn
UKUPNO	547.000,00 kn

Zajednici sportova Općine Murter-Kornati za djelovanje je dodijeljeno 100.000,00 kn, a članovima Zajednice 300.000,00 kn. Članovi Zajednice sportova su: *Košarkaški klub Otok*, *Malonogometni klub Murter*, *Rukometni klub Adriatic Murter* (koji više ne djeluje), *Ronilački klub Murter-Kornati*, *Karate klub Murter* i *DŠRUMŠ*.

Za udruge koje nisu članovi Zajednice sportova odobrena sredstva isplaćuju se temeljem pojedinačnih ugovora o dodijeli financijskih sredstava zaključenih s Općinom Murter-Kornati.

5.2. Sportski objekti i tereni Općine Murter-Kornati

Na području Općine Murter-Kornati nalaze se sportski objekti kao što su:

- *Sportska dvorana Murter*
- *Športsko-rekreacijski centar Murterski škoji*
- *Teniski tereni Slanica*
- *Teretana na otvorenom – plaža Luke.*

Sportska dvorana Murter sa svojih 2500m² otvorena je 2009. godine, a opremljena je velikim terenom prilagođenim za mali nogomet, košarku, odbojku i rukomet u sklopu kojeg su dvije svlačionice s tuševima te prostorija sa sportskim rekvizitima.

Slika 31. *Sportska dvorana Murter.*
(Facebook stranica *Sportska dvorana Murter*, n. d.)

Mala dvorana ili dvorana za korektivnu gimnastiku koja se koristi u različite svrhe grupnog vježbanja, prostorija s opremom za karate te u podrumu dvorane nalazi se fitness teretana (Murtela, n. d.).

Slika 32. Fitness teretana *Sportske dvorane Murter.*
(Facebook stranica *Sportska dvorana Murter*, n. d.)

Višenamjensku sportsku dvoranu izgradila je Općina Murter-Kornati. Izgradnjom sportske dvorane riješen je i tadašnji problem školske dvorane jer dvorana sada služi i za potrebe Osnovne škole Murterski školji, a dvoranom upravlja *Murtela d. o. o.*, poduzeće za komunalne djelatnosti. Za program izgradnje sportske dvorane 2003. g. Općina Murter-Kornati sklopila je ugovor s *Ministarstvom prosvjete i sporta* o sufinanciranju kapitalnog projekta izgradnje u iznosu od 17.317.252,80 kn.

Športsko-rekreacijski centar „Murterski škoji“ nalazi se u sklopu *Sportske dvorane Murter* te je dostupan za korištenje školskoj djeci i mještanima. *Športsko-rekreacijski centar* financiran je 90% iz Općinskog proračuna, a *Hrvatski olimpijski odbor* sufinancirao je opremu – branke, koševе i zaštitnu ogradu u vrijednosti od 100 tisuća kuna.

Slika 33. Nogometni i košarkaški teren, trim-staza i crossfit oprema.
(Toni Veljača, 2022)

Teniski tereni Slanica su u privatnom vlasništvu. Mještanima je omogućen privatan zakup teniskih terena uz naknadu ili plaćanje privatnog treninga i edukacije uz profesionalnog trenera.

Slika 34. Teniski tereni Slanica.
(Facebook profil Sime Maric (vlasnik), n. d.)

Na plaži *Luke* postavljene su sprave za vježbanje koje su svima dostupne za korištenje.

Slika 35. Sprave za vježbanje na plaži Luke.
(Facebook stranica Općina Murter-Kornati, n. d.)

5.3. Ulaganje Općine Tisno u sport

Programom javnih potreba u sportu za 2022. godinu planiraju se sredstva u proračunu Općine Tisno, te se raspoređuju po klubovima. Za djelovanje je dodijeljeno ukupno 520.000,00 kn. Odobrena sredstva odnose se isključivo za pogon mlađih uzrasta.

Programom su planirana sredstva za organizaciju ili suorganizaciju posebnih športskih priredbi i odlazaka sportaša na sportske manifestacije, ukupno 172.000,00 kn. Za uređenje sportskih objekata predviđeno je 400.000,00 kn (Službeni glasnik Općine Tisno, 2022).

Tablica 2. Izvršenje programa za razvoj sporta i rekreacije.
(Službeni glasnik Općine Tisno, 2022)

	Planirano	Ostvareno
Financijska potpora sportskim klubovima	400.000,00 kn	400.000,00 kn
Organizacija sportskih priredbi	100.000,00 kn	86.990,00 kn
Sredstva za uređenje sportskih igrališta	62.000,00 kn	60.871,80kn
Redovna djelatnost sportske ustanove	250.000,00 kn	191.155,30kn
UKUPNA REALIZACIJA	812.000,00 kn	739.017,10 kn

Programom javnih potreba u sportu za 2021. godinu za javne potrebe športa i športskih priredbi planirano je 812.000,00 kn, a utrošeno 739.017,10 kn. Od navedenoga iznosa 400.000,00 kn je dodijeljeno za potporu sportskim klubovima, 86.990,00 kn za organizaciju sportskih priredbi te 60.871,80 kn za uređenje sportskih igrališta.

5.4. Sportski objekti i tereni Općine Tisno

Javna ustanova za upravljanje sportskim objektima Općine Tisno osnovana je 2020. godine u cilju upravljanja sportskim terenima u vlasništvu Općine Tisno i njihovim

održavanjem te u svrhu organiziranog održavanja sportskih priprema, rekreacija i sportskih poduka, a to su:

- *Sportska dvorana Tisno*
- *Sportski centar Petrov vrt* u Jezerima
- *Igrališta Betina.*

Ustanovi za upravljanje sportskim objektima *Sportski objekti Općine Tisno* doznačena su sredstva u iznosu od 191.155,00 kn (Sportski objekti Općine Tisno, n. d.).

Sportska dvorana Tisno ukupne je kvadrature 1500 m², ima 300 sjedećih mjesta na tribinama i teren za održavanje nogometnih, rukometnih, košarkaških i odbojkaških utakmica. Ukupna vrijednost investicije, uključujući i uređenje okoliša iznosi 15,4 mil. kuna. Dvoranom upravlja *Ježinac d. o. o.* Naknadno je uređeno travnato malonogometno igralište kraj *Sportske dvorane Tisno* u što je uloženo 200.000 kn.

Slika 36. *Sportska dvorana Tisno.*
(Facebook stranica *Sportska dvorana Tisno*, n. d.)

U *Sportski centar Petrov vrt* u Jezerima investirano je ukupno 2,9 milijuna kuna iz državnoga i lokalnog proračuna Općine Tisno. Sportski centar svima je dostupan na korištenje. 2008. godine obnovljeno je nogometno igralište. 2018. godine uređeno je košarkaško i tenisko igralište te park za igru i rekreaciju djece. Sve navedeno prostire se na više od 5000 m². Navedeno ulaganje usmjereno je na promicanje i razvijanje politike unaprjeđenja sportske djelatnosti, poticanje profesionalnog i amaterskog sporta te osiguranje što boljih uvjeta za razvoj djece s područja otoka Murtera (Općina Tisno, 2018).

Slika 37. *Sportski centar Petrov vrt.*
(Tripadvisor, n. d.)

Igralište nadomak *Područnog odjela Betina OŠ Murterski škoji* je specifično jer je omeđeno dvjema prometnicama i privatnom parcelom koja je dosad služila kao parkiralište trgovine u prizemlju školske zgrade. Igralište je spuštено ispod razine ceste upravo zbog neposredne blizine spomenutih prometnica. Ograđeno igralište, promjera 17 m, namijenjeno je za razne sportove i discipline primjerene tjelesnom odgoju (npr. skok u dalj, graničari, košarka, mali nogomet, badminton, odbojka, itd.). Igralište ima i tribine za praćenje sportske igre, stoga je na igralištu moguće održavati i razne predstave, događanja i sl. Izgradnjom igrališta riješen je tadašnji problem nepostojanja adekvatnoga prostora za izvođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture koja se provodila u učionicama i na prometnoj ulici ispred škole. Riječ je o sveukupnoj investiciji od 1,3 milijuna kuna, od čega je 350 tisuća kuna aplicirano na natječaj *Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU* kroz program - *Razvoj otoka*.

Slika 38. Igralište nadomak *Područnog odjela Betina OŠ Murterski škoji.*
(Večernji.hr, 2019)

Slika 39. Travnato malonogometno igralište u uvali Zdrače.
(Prikaz autora)

6. Zaključak

Za izvannastavne aktivnosti karakteristično je da učitelj, prema vlastitim afinitetima, odabire izvannastavnu aktivnost koju će voditi. Isto tako, učenik može slobodno prema vlastitim željama i potrebama odabrati kojom će se izvannastavnom aktivnošću baviti. U sklopu te aktivnosti razvijat će kompetencije, iskustva, stjecati komunikacijske sposobnosti i radne navike. Izvanškolske aktivnosti su različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društvima, klubovima i drugim ustanovama koje nisu u sklopu škole, a vodi ih stručno osoblje.

Sudjelovanje djece u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima, posebice onim kineziološkim, rezultira stjecanjem pozitivnih iskustava, uspješnijim obavljanjem školskih zadaća i dobivanjem kvalitativne povratne informacije o vlastitom radu i napretku. Također, djetetu je olakšana interakcija s drugima te postaje intelektualno, emocionalno i socijalno razvijenije. Dijete kroz navedene aktivnosti razvija svoje organizacijske sposobnosti, upoznaje samoga sebe, sklapa prijateljstva i prikuplja uspomene. Dijete stječe stvarnu sliku vlastitih sposobnosti i tako razlikuje u čemu je dobar, možda i najbolji, a u čemu nije. Brojna istraživanja ukazuju da bavljenje sportskim izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima smanjuje rizik od pušenja i konzumiranja alkohola te da smanjuje rizik od pojave pretilosti, kako u djetinjstvu tako i u odrasloj dobi.

Na otoku Murteru postoji niz sportskih aktivnosti kojima se djeca mogu baviti. U školi u sklopu izvannastavnih aktivnosti mogu sudjelovati u etno, šahovskoj i ritmičkoj grupi te u školskom športskom klub. Izvan škole djeca se mogu baviti jedrenjem, vaterpolom, plivanjem, folklorom, biciklizmom, nogometom, košarkom, karateom, gimnastikom i veslanjem. Tijekom ljetnih mjeseci *SKUD Kreativac* organizira razne sportske, umjetničke i kreativne radionice za djecu vrtićke i osnovnoškolske dobi.

Jedrenjem se djeca mogu baviti u Murteru i Betini. U Murteru se poduka jedrenja provodi u sklopu manifestacije *Dani latinskog idra*. Djeca jedre u tradicionalnim brodovima i upoznaju se s tradicijom i kulturnom baštinom otoka. Jedrenje u *Jedriličarskom klubu Žal* u Betini usmjereno je na sportsko i natjecateljsko jedrenje.

Vaterpolo i plivanje u Betini i Tisnom rekreativni su treninzi za djecu. Isto je s biciklizmom u Betini. Kulturno-umjetnička društva promiču i njeguju tradicionalne vrijednosti i narodne običaje svakoga mjesta i prezentiraju ih diljem Hrvatske i šire.

Članovi novoosnovanoga *Karate kluba Murter* tek započinju odlaziti na natjecanja. Već su sudjelovali na par međunarodnih turnira, dok *Karate škola Tisno* djeluje već dugi niz

godina i shodno tome postignuti su brojni vrhunski rezultati na natjecanjima, od kojih se ističe rezultat Noaha Križanovića Mimice, trostrukog državnog prvaka. Također, kao državni prvaci istakli su se veslači iz *Veslačkoga kluba Dupin*. U radu nogometnih klubova postignuti su brojni rezultati, kao i u radu gimnastičkoga i košarkaškoga kluba.

Neki od značajnijih, možemo reći vrhunskih, rezultata iz polja navedenih aktivnosti su: trostruki državni prvak u karateu, višestruki državni prvak u jedrenju, državna prvakinja i prvak u veslanju u različitim kategorijama. Nogomet je iznjedrio dva talenta za koje je izvršen transfer u *MNK futsal Dinamo* i *Pescara Calcio*, itd.

Općina Murter-Kornati i Općina Tisno prepoznaju, razumiju i podržavaju potrebe sporta ulažući u izgradnju sportskih objekata i terena, opremu te pomažući donacijama svakom od pojedinih klubova. Unatoč ulaganjima općina, klubovi se susreću s mnogim poteškoćama, odnosno nedostatkom materijalnih i financijskih sredstava te depopulacijom stanovišta na otoku. Primjetno je da se tijekom godina povećao izbor izvanškolskih sportskih aktivnosti, ali broj djece je ostao isti ili je čak manji. Proporcionalno se smanjuje broj članova klubova, a upravo o njemu ovisi djelovanje kluba.

7. Literatura

- Caput-Jogunica, R., Barić R. (2015). *Izvannastavne i izvanškolske kineziološke aktivnosti i sadržaji za učenike od 1. do 4. razreda osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Damjanović, M. (2020). *Odgojni utjecaji izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti*. Završni rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
- Društvo sportaša veterana (n. d.). *BIOGRAFIJE – TOMISLAV PAŠKVALIN*. Dostupno na: <https://www.drustvosportasaveterana.hr/biografije.php?id=122> (pristupljeno: 17. srpnja 2022.)
- Fržop, M., Čorkalo, A. (2018). *Betina – život i običaji*. Betina: Kulturno-umjetničko društvo Zora, Betina.
- Hrvatski otočni proizvod (n. d.). *KUD Koledišće Jezera*. Dostupno na: <https://otocni proizvod.hr/hr/proizvodac/koledisce-jezera/142> (pristupljeno: 20. srpnja 2022.)
- Jadrešić, V. (n. d.). *Betinski vaterpolo: 1953.-2003*. Betina: Vaterpolski klub Brodograditelj Betina.
- Juraga, E. (2010). *Rječnik govora otoka Murtera*. Murter – Šibenik: Ogranak Matice hrvatske i Županijski muzej.
- Jušić, Š. (2021). *Futsal kao natjecateljski i rekreacijski sport u Republici Hrvatskoj*. Završni rad. Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti.
- Latinsko idro (2020). *Isplovila Kurnatarica puna djece*. Dostupno na: <https://www.latinskoidro.hr/isplovila-kurnatarica-puna-djece/> (pristupljeno: 19. srpnja 2022.)
- Latinsko idro (2021). *Ljetna škola jedrenja za djecu i mlade Škola u gajeti*. Dostupno na: <https://www.latinskoidro.hr/ljetna-skola-jedrenja-za-djecu-i-mlade-skola-u-gajeti/> (pristupljeno: 19. srpnja 2022.)
- Latinsko idro (2022). *Edukativna radionica za djecu i mlade „Osnova plovidbe“*. Dostupno na: <https://www.latinskoidro.hr/edukativna-radionica-za-djecu-i-mlade-osnova-plovidbe/> (pristupljeno: 19. srpnja 2022.)
- Latinsko idro (n. d.). *O nama*. Dostupno na: <https://www.latinskoidro.hr/o-nama/> (pristupljeno: 19. srpnja 2022.)
- Malonogometni klub Crnica – Futsal klub (n. d.). *Top tim liga – sezona 2021 – 22*. Dostupno na: <http://www.mnk-crnica.hr/s/top-tim-liga---sezona-2021-22/1009> (pristupljeno: 15. srpnja 2022.)

- Ministarstvo pravosuđa i uprave (n. d.). Detalji udruge. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/wQcBAAEAAQGExb5hbAAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAYKxAQ> (pristupljeno: 13. srpnja 2022.)
- Ministarstvo pravosuđa i uprave (n. d.). Detalji udruge. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/wQcBAAEAAQFicm9kb2dyYWRpdGVs6gAAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAc6wAQ> (pristupljeno: 14. srpnja 2022.)
- Ministarstvo pravosuđa i uprave (n. d.). Detalji udruge. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/wQcBAAEAAQFtdXJ0ZfIAAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niBgHcsgE> (pristupljeno: 15. srpnja 2022.)
- Ministarstvo pravosuđa i uprave (n. d.). Detalji udruge. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/wQcBAAEAAQFtdXJ0ZfIAAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niBAGyzhw> (pristupljeno: 16. srpnja 2022.)
- Ministarstvo pravosuđa i uprave (n. d.). Detalji udruge. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/wQcBrwkBAAABAgAAAAHA15gRAAAAAQEAAAABAgEAAQGIxaFpYmVuaWsAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgHCggU> (pristupljeno: 16. srpnja 2022.)
- Ministarstvo pravosuđa i uprave (n. d.). Detalji udruge. Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/wQcBAAEAAQFrYXJhdGUga2x1YiBtdXJ0ZfIAAAAAAAAAAAAAAAAAAQEBb2niAgH8-xo> (pristupljeno: 16. srpnja 2022.)
- Ministarstvo pravosuđa i uprave (n. d.). *Detalji udruge.* Dostupno na: <https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/wQcBAAEAAQF0aXNu7wAAAAAAAAAAAAAAAAABAQFvaeICAYSzAQ> (pristupljeno: 23. srpnja 2022.)
- MNK Futsal Dinamo (n. d.). 77. *Jakov Mudronja.* Dostupno na: <https://futsal-dinamo.hr/igraci/jakov-mudronja-igrac-malonogometnog-kluba-futsal-dinamo/> (pristupljeno: 17. srpnja 2022.)
- Murtela (n. d.). *SPORTSKI OBJEKTI.* Dostupno na: <https://murtela-murter.hr/usluge/sportski-objekti/> (pristupljeno: 26. srpnja 2022.)

- Općina Murter-Kornati (2015). *MNK Murter zauzeli treće mjesto u Državnom prvenstvu za kadete*. Dostupno na: <https://www.murter.hr/arhiva-vijesti/300-mnk-murter-zauzeli-trece-mjesto-u-drzavnom-prvenstvu-za-kadete> (pristupljeno: 15. srpnja 2022.)
- Općina Murter-Kornati (2016). *Pave Mudronja Vratar MNK Murter, potpisao ugovor za talijanskog prvaka Pescaru*. Dostupno na: <https://www.murter.hr/arhiva-vijesti/454-pave-mudronja-vratar-mnk-murter-potpisao-ugovor-za-talijanskog-prvaka-pescaru> (pristupljeno: 17. srpnja 2022.)
- Općina Murter-Kornati (n. d.). *Opće informacije*. Dostupno na: <https://www.murter.hr/opce-informacije> (pristupljeno: 29. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (2015). *Nenad Milin i KUD Koledišće Jezera dobitnici nagrada na svečanoj sjednici skupštine Šibensko-kninske županije*. Dostupno na: <http://www.tisno.hr/clanci/nenad-milin-i-kud-koledisce-jezera-dobitnici-nagrada-na-svecanoj-sjednici-skupstine-sibensko-kninske-zupanije/156.html> (pristupljeno: 20. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (2016). *Mališani iz karate škole Tisno posjetili Dom za starije osobe*. Dostupno na: <http://www.tisno.hr/clanci/malisani-iz-karate-skole-tisno-posjetili-dom-za-starije-osobe/386.html> (pristupljeno: 23. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (2018). *Načelnik Općine Tisno primio Franu Gabru – najboljeg veslača VK Dupin*. Dostupno na: <http://www.tisno.hr/clanci/nacelnik-opcine-tisno-primio-franu-gabru-najboljeg-veslaca-vk-dupin/854.html> (pristupljeno: 22. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (2018). *Otvoren Sportsko tematski park u Jezerima*. Dostupno na: <http://www.tisno.hr/clanci/otvoren-sportsko-tematski-park-u-jezerima/824.html> (pristupljeno: 26. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (2020). *KUD Koledišće osvojio nagradu Suncokret ruralnog turizma Hrvatske*. Dostupno na: http://www.tisno.hr/clanci/kud-koledisce-osvojio-nagradu-suncokret-ruralnog-turizma-hrvatske/1119.html?fbclid=IwAR0a9v6UuG9ujx_ZZ1bWIIZMpasLA0BDm_0UYV_TbNk9QzlfjDeRMTf-1ckE (pristupljeno: 20. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (2022). *NAJBOLJI HRVATSKI JEDRILIČARI NA PRIPREMAMA U BETINI*. Dostupno na: <http://www.tisno.hr/clanci/najbolji-hrvatski-jedrilocari-na-pripremama-u-betini/1506.html?fbclid=IwAR3pmY7BQ41H5LoTv0kC9nlAvVRfI80vc8sDIZfivIS4D3L2YFRwevsuZIM> (pristupljeno: 20. srpnja 2022.)

- Općina Tisno (2022). *Novi uspjesi veslačica i veslača*. Dostupno na: http://www.tisno.hr/clanci/novi-uspjesi-veslacica-i-veslaca/1504.html?fbclid=IwAR0B-xFt9M5JrP_uAjeMxjPyP6klRI6jnOp6UZcx7WC76-PJfkZbuHU41FQ (pristupljeno: 22. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (2022). Upis polaznika u školu jedrenja – JK Žal Betina. Dostupno na: <http://www.tisno.hr/clanci/upis-polaznika-u-skolu-jedrenja-jk-zal-betina/1474.html> (pristupljeno: 13. srpnja 2022.)
- Općina Tisno (n. d.). *Jezera*. Dostupno na: <http://www.tisno.hr/stranice/jezera/56.html> (pristupljeno: 29. srpnja 2022.)
- Osnovna škola Murterski Škoji (n. d.). O školi. Dostupno na: <http://os-murterski-skoji.skole.hr/skola> (pristupljeno: 28. srpnja 2022.)
- Osnovna škola Murterski škoji (n.d.). *Knjižnica*. Dostupno na: <http://os-murterskiskoji.skole.hr/skola/knjiznica> (pristupljeno: 12. srpnja 2022.)
- Osnovna škola Vjekoslava Kaleba (n. d.). *O školi*. Dostupno na: <http://os-tisno.skole.hr/skola> (pristupljeno: 28. srpnja 2022.)
- OŠ Murterski škoji Murter (2021). *Školski kurikulum*. Dostupno na: http://os-murterski-skoji.skole.hr/upload/os-murterski-skoji/images/static3/715/attachment/15.OS_Murterskiskoji,Murter_kurikul2021_22w_eb.pdf (pristupljeno: 12. srpnja 2022.)
- OŠ Vjekoslava Kaleba Tisno (2021). *Školski kurikulum za 2021./2022.* Dostupno na: http://os-tisno.skole.hr/dokumenti1/kolski_kurikulum (pristupljeno: 24. srpnja 2022.)
- Pejić Papak, P., Vidulin, S. (2016). *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Skračić, A. (2010). Škola jedrenja. Dostupno na: http://os-murterski-skoji.skole.hr/?news_id=20#mod_news (pristupljeno: 19. srpnja 2022.)
- Skupština gimnastičkoga kluba Šibenik-Dalmacija (2013). Statut Gimnastičkog kluba Šibenik-Dalmacija. Registar udruga.
- Skupština Karate kluba Murter (2019). Statut Karate klub Murter. Registar udruga.
- Skupština kluba (2020). *Statut Rukometnoga kluba Adriatic Murter*. Registar udruga.
- Skupština Kluba BICIKLISTIČKOG KLUBA BAŠTUN BETINA (2020). *STATUT BICIKLISTIČKOG KLUBA BAŠTUN BETINA*. Registar udruga.
- Skupština Malonogometni klub Murter (2021). *Statut Malonogometnog kluba Murter*. Registar udruga.

- Skupština Malonogometnoga kluba Jezera (2015). *Statut Malonogometnoga kluba Jezera*. Registar udruga.
- Skupština Vaterpolskog kluba Brodograditelj Betina (2015). *Statut Vaterpolskog kluba Brodograditelj*. Registar udruga.
- Skupština Veslačkog kluba Dupin (2015). *Statut Veslačkog kluba Dupin Tisno*. Registar udruga.
- Službeni glasnik Općine Murter-Kornati (2021). *Službeno glasilo Općine Murter-Kornati*. Dostupno na: <https://murter.hr/sluzbeni-glasnik-opcine-murter-kornati> (pristupljeno: 25. srpnja 2022.)
- Službeni glasnik Općine Tisno (2022). *Službeno glasilo Općine Tisno*. Dostupno na: http://www.tisno.hr/upload/stranice/2017/08/2017-08-10/160/4sgot_2022_4.pdf (pristupljeno: 25. srpnja 2022.)
- Sportski objekti Općine Tisno (n. d.). *Početna stranica*. Dostupno na: <https://sportski-objekti-tisno.hr/> (pristupljeno: 26. srpnja 2022.)
- Šibensko-kninska županija – službene stranice (2022). *DODIJELJENE NAGRADE NAJBOLJIM SPORTAŠIMA ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE U 2021. GODINI*. Dostupno na: <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/arhiva/novosti/Dodijeljene%20nagrade%20najboljim%20sporta%C5%A1ima%20%C5%A0ibensko-kninske%20%C5%BEupanije%20u%202021.%20godini/3184.html> (pristupljeno: 17. srpnja 2022.)
- Škrlec, M. (2018). *Pretilost učenika obzirom na uključenost u izvannastavne i izvanškolske sportske aktivnosti*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- Turistička zajednica grada Vodica (2022). *Folklorna večer - Jezerani u Vodicama*. Dostupno na: <https://www.vodice.hr/hr/dogadanja/folklorna-vecer-jezerani-u-vodicama/4183> (pristupljeno: 20. srpnja 2022.)
- Turistička zajednica općine Murter-Kornati (n. d.). *Zemljopisni i povijesni položaj*. Dostupno na: <https://www.tzo-murter.hr/hr/istrazi/murter/murter/> (pristupljeno: 29. srpnja 2022.)
- Turistička zajednica općine Tisno (n. d.). *Zemljopisni i povijesni položaj*. <https://www.tz-tisno.hr/hr/istrazi/tisno/> (pristupljeno: 30. srpnja 2022.)

Sažetak

Izvannastavne aktivnosti su različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno vrijeme izvan nastave, a vode ih učitelji. Za cilj imaju da djeca kvalitetno provode svoje slobodne vrijeme, da školu povezuju s pozitivnim iskustvima te osjete pripadnost zajednici i prihvaćanje. Izvanškolske aktivnosti su različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društvima, klubovima i dr. ustanovama koji nisu u sklopu škole. Prilikom bavljenja izvanškolskim aktivnostima djeca imaju puno veću mogućnost upoznavanja novih prijatelja istih interesa i stjecanja navike tjelesnoga vježbanja i sportskoga načina života. Cilj rada je ukazati na važnost tjelesne aktivnosti djece za njihov razvoj, zdravlje, socijalizaciju, stvaranje pozitivne slike o sebi, razvoj timskog duha te motivirati djecu na bavljenje sportom. Također, na jednom mjestu sažeti sve mogućnosti sportskih izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti na otoku Murteru kako bi se pripomoglo djeci, roditeljima, učiteljima i ostalima pri upoznavanju i opredjeljenju za neku od navedenih aktivnosti. Otok Murter je specifičan zato što ima četiri mjesta, dvije općine, dvije matične škole i dva područna odjela. Velik broj djece raspoređen je na relativno velik broj mogućnosti sportskih izvanškolskih i izvannastavnih aktivnosti kao što su etno, šahovska i ritmička grupa, jedrenje, vaterpolo, plivanje, folklor, biciklizam, nogomet, košarka, karate, gimnastika i veslanje. Veliki izbor sportskih izvanškolskih i izvannastavnih aktivnosti rezultira malim brojem polaznika svake aktivnosti što dovodi u pitanje njihov opstanak. Unatoč ulaganjima općina potrebna su dodatna ulaganja od zajednice i klubova.

Ključne riječi: izvannastavne aktivnosti, izvanškolske aktivnosti, otok Murter, sport

THESIS TITLE

Abstract

Extracurricular activities are different organizational forms of gathering students in their free time outside of class, and they are led by teachers. Their goal for children is to spend quality free time, to associate school with positive experiences, and to feel that they belong to the community and that they are accepted by others. Extracurricular activities are different organizational and programmatic forms of gathering students in societies, clubs and other institutions that are not part of the school. When engaging in extracurricular activities, children have a much greater opportunity to meet new friends with the same interests and acquire the habit of physical exercise and a sporty lifestyle. The aim of the research is to point out the importance of children's physical activity for their development, health, socialization, creating a positive self-image, developing team spirit and motivating children to play sports. The aim is also to summarize in one place all the possibilities of sports extracurricular activities on the island of Murter in order to help children, parents, teachers and others in getting to know and deciding on one of the mentioned activities. The island of Murter is specific because it has four villages, two municipalities, two primary schools and two extension schools. A large number of children are assigned to a relatively large number of sports extracurricular activities such as ethno group, chess and rhythm group, sailing, waterpolo, swimming, folklore, cycling, football, basketball, karate, gymnastics and rowing. A large selection of sports extracurricular activities results in a small number of participants in each activity, which calls into question their survival. Despite the investments of the municipalities, additional investments are needed from the community and clubs.

Keywords: extracurricular activities, the island of Murter, sports

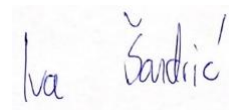
SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, **Iva Šandrić**, kao pristupnica za stjecanje zvanja **magistrice primarnoga obrazovanja**, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 22. rujna 2022.

Potpis

Handwritten signature of Iva Šandrić in blue ink.

IZJAVA O POHRANI DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI REPOZITORIJ
FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENTICA	Iva Šandrić
NASLOV RADA	Mogućnosti sportskih izvanškolskih i izvannastavnih aktivnosti na otoku Murteru za učenike osnovne škole
VRSTA RADA	Diplomski rad
ZNANSTVENO PODRUČJE	Društvene znanosti
ZNANSTVENO POLJE	Kineziologija
MENTORICA	izv. prof. dr. sc. Lidija Vlahović
KOMENTOR/ICA	/
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Lidija Vlahović 2. dr. sc. Bojan Babin 3. dr. sc. Dodi Malada

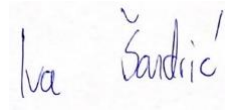
Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanog diplomskog rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a.) u otvorenom pristupu
- b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu
- c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Split, 22. rujna 2022.

Potpis studentice:

A handwritten signature in blue ink that reads "Iva Šandrić". The signature is written in a cursive style with a clear, legible font.